

VITENSKAPELIG
HØYSKOLE
Norwegian School of
Theology, Religion and Society

Hvorfor konverterer nordmenn til Den katolske kirke?

Konverteringer i lys av nyere forskning

– intervju med fire norske katolske konvertitter

Kristian Borgen Stensgård

Veileder

Førsteamanuensis Kristin Norseth

MF vitenskapelig høyskole for teologi, religion og samfunn,

AVH505: Masteroppgave i Erfaringsbasert master i KRLE (30 ECTS), våren 2019

Antall ord: 21 702

Forord

Jeg vil først og fremst takke de fire informantene som stilte til intervju. Takk for at dere tok dere tid og ville dele tanker og erfaringer i forbindelse med deres konversjon til Den katolske kirke. Det har vært både interessant og lærerikt for meg å høre om dette. Uten dere ville det ikke ha vært mulig å skrive denne oppgaven.

Jeg vil også rette en takk til familie, venner og kollegaer. For all oppmuntring i forbindelse med arbeidet med oppgaven, for at dere tålmodig har lyttet til alle mine idéer, spørsmål og teorier om katolske konvertitter, og for alle nyttige spørsmål, innspill og forslag dere har bidratt med.

Takk også til ansatte i Oslo katolske bispedømme, som hjalp meg å finne fram i arkivet, og for tips og råd om hvor jeg kunne henvende meg for mer informasjon.

Sist, men ikke minst, vil jeg takke min dyktige veileder, Kristin Norseth. Takk for mange spennende og lærerike samtaler, takk for alle gode råd, og takk for mange nyttige tilbakemeldinger underveis.

Sammendrag

I denne oppgaven ønsker jeg å belyse hvorfor noen nordmenn konverterer til Den katolske kirke. For å finne ut mer om konversjonsprosessen har jeg intervjuet 4 konvertitter om deres vei til katolisismen, med følgende forskningsspørsmål som utgangspunkt:

- Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?
- Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?
- Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?
- Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?

Før analysen har jeg gjort rede for Den katolske kirke i Norge, fra Kirkens reetablering i landet i siste halvdel av 1800-tallet, og fram til den store veksten de siste årene, som følge av innvandring fra land med katolsk majoritet.

Videre har jeg trukket fram noe av forskningen på feltet. På starten av 1900-tallet var forskerne særlig opptatt av de psykologiske aspektene ved konversjon, men etterhvert har man i tillegg sett på flere andre aspekter.

I analysen har jeg først systematisert stoffet ved å bruke Lewis Rambos 7-trinns modell. Denne tar utgangspunkt i konversjon som en prosess som kan belyses med syv trinn. Disse trinnene er ikke ansett som en nødvendig rekkefølge, men modellen fungerer mer som et tverrfaglig skjema for å studere konversjonsprosessen. Deretter har jeg drøftet funnene opp mot forskningsspørsmålene.

Målet med oppgaven har ikke vært å generalisere eller konkludere, og jeg har derfor i oppsummeringen kun pekt på noen tendenser i mine funn. Konversjonen hos mine informanter bærer først og fremst preg av å være en religiøs utvikling, påvirket av ulike faktorer. Og sider ved katolisismen som kan oppfattes som vanskelige, ansees lite relevant for informantenes tro og åndelighet.

Innholdsfortegnelse

Kapittel 1: Innledning	1
1.1 Katolske konvertitter	1
1.1.1 Den katolske kirkes vekst i Norge.....	3
1.1.1.1 En misjonerende kirke?.....	4
1.1.2 Konversjonsritualet	5
1.1.3 Antall konvertitter	7
1.1.4 En kirke for alle.....	7
Kapittel 2: Teori	9
2.1 Hva er konversjon?.....	9
2.2 Lewis Rambos 7-trinns modell	11
2.2.1 De syv trinnene.....	14
Kapittel 3: Metode	18
3.1 Fenomenologisk hermeneutisk metode	18
3.2 Problemstilling	19
3.3 Fremgangsmåte for innsamling av data.....	21
3.4 Intervjuene.....	24
3.4.1 Informantene	24
3.4.2 Gjennomføringen av intervjuene.....	26
Kapittel 4: Analyse	27
4.1. Kontekst	31
4.2. Krise	35
4.3. Søken.....	36
4.4. Møte	38
4.5. Interaksjon.....	41

4.6. Engasjement	43
4.7. Konsekvens	45
Kapittel 5: Drøfting	50
5.1. Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?.....	50
5.2. Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?.....	52
5.3. Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?	54
5.4. Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?	57
Kapittel 6: Oppsummering.....	61
Litteratur.....	64
Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema.....	68
Vedlegg 2: Intervjuguide	71
Vedlegg 3: Godkjenning NSD	72

Kapittel 1: Innledning

1.1 Katolske konvertitter

Hvert år konverterer ca. 100-150 personer til Den katolske kirke i Norge. Siden Kirken fikk reetablere seg i landet på midten av 1800-tallet har dette tallet variert noe, men det har aldri vært snakk om noen massebevegelse. «Den katolske kirke har stort sett ikke drevet med misjon i Norge, men er her for å sørge for sjelesorg og sakramenter til personer som allerede er katolikker - eller de få som av seg selv finner ut at de vil bli det» (Eidsvig, 2016: 66).

Allikevel er det altså hvert år noen som konverterer til Den katolske kirke. Som jeg kommer inn på senere i oppgaven har Den katolske kirke i Norge i nyere tid hatt en kraftig vekst, først og fremst som en følge av innvandring fra land med stor andel katolikker. Men antall norske konvertitter har også vært et lite, men stabilt bidrag til denne veksten.

Det er flere som har skrevet om disse konvertittene (Halvorsen, 1998, Rønningen, 2017), og det finnes flere eksempler på at konvertittene selv skriver om sin vei til Den katolske kirke (Pollestad, 1990, Matlary, 2002). Av og til nevner forfatterne her en skepsis og motvilje til det å konvertere som en del av den prosessen det er å bli katolikk i voksen alder. Sigrid Undset skriver i sitt bidrag til boken *De søkte de gamle stier* (Bergwitz, 1936, s. 85):

Imidlertid er vel kanskje de færreste katolikker i stand til å forklare selve konversjonen - hvordan deres motstand mot En som kaller seg Veien, Sannheten og Livet, en motstand diktert av frykt og mistro - er overvunnet.

Man må dessuten kunne gå ut ifra at det finnes de som etter en del kontakt med Kirken og katolikker fascineres av det katolske og deler mye av Kirkens lære og holdninger, men som allikevel velger å ikke konvertere. En av mine informanter forteller fra en samtale med en katolsk prest i forbindelse med konversjonen:

... og jeg kom og fortalte at vi hadde bestemt oss for å konvertere på grunn av en rekke ting, og på tross av en del ting. Og så smilte han bare litt lurt og svarte at det er jo på tross av en del ting at man forblir katolikk også (A).

I denne oppgaven ønsker jeg å se nærmere på slike betenkeligheter hos konvertitter i Den katolske kirke i Norge i nyere tid. Er det slik at det alltid foregår en indre konflikt? Hva preger i så fall denne konflikten? Og hvorfor velger man å ta skrittet fullt ut og konvertere?

For å belyse denne problematikken har jeg gjennomført en begrenset punktundersøkelse, altså et kvalitativt studie hvor jeg intervjuer 4 konvertitter, for deretter å analysere funnene i lys av nyere forskning på konversjon.

I arbeidet med studien vil jeg stille følgende forskningsspørsmål:

- Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?
- Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?
- Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?
- Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?

Formålet med studien er ikke å lage en oversikt over forskjellige aspekter ved konversjon til Den katolske kirke - det ville kreve et vesentlig større antall informanter. Prosjektet vil derimot gi mulighet til forståelse og innblikk i informantenes unike og personlige erfaringer med konversjon, og vil dermed bidra med kvalitative beskrivelser av dette fenomenet.

Rønningens masteroppgave i sosiologi (Rønningen, 2017) har vært til inspirasjon for mitt forskningsprosjekt. I *Fortellinger om konversjon til katolisismen - En studie av nordmenn som har konvertert til katolisismen* undersøker hun hvordan konvertitter forteller om sin konversjon. Dette er altså en narrativ analyse der hun ønsker å analysere selve fortellingene for å se på hva som vektlegges i de forskjellige fasene, om det er likheter i det som fortelles,

og om det er bestemte måter å snakke om konversjon på. Her får man innblikk i og oversikt over mye av det som foregår i den prosessen konvertittene befinner seg i på vei inn i Den katolske kirke. Denne oppgaven har dessuten vært en nyttig veiviser til teori. Rønningen trekker frem både eldre og nyere forskning på feltet, og gir en god oversikt over empiriske studier og teoretiske perspektiver. Hun viser blant annet flere ganger til Rambos 7-trinnsmodell, som jeg vil bruke i mitt studie.

1.1.1 Den katolske kirkes vekst i Norge

Etter at Den katolske kirke i Norge formelt ble avskaffet og forbudt med reformasjonen i 1537, eksisterte det ikke noen katolsk menighet her før i 1843. Reformasjonen var noe som ble innført ovenfra, fra kongen som satt i København, og det var i starten ikke en trosretning som hadde noe bred eller dyp forankring i folket. Katolsk praksis fortsatte derfor i lang tid etter reformasjonen (Hegna, 2016, s. 52). Mange var motvillige til å oppgi sin tro og sine religiøse vaner, og fortsatte å tilbe helgener og gjennomføre andre katolske ritualer, men da helst i det skjulte.

I 1843 ble det ved en kongelig resolusjon gitt tillatelse til å opprette en katolsk menighet i Christiania. Menigheten besto hovedsakelig av borgere med utenlandsk bakgrunn. I 1845 ga vedtaket om Dissenterloven begrenset religionsfrihet til kristne kirkesamfunn utenfor Den evangelisk lutherske kirke i Norge, og det ble etterhvert opprettet katolske menigheter også i andre byer hvor det oppholdt seg katolikker. Biskop i Oslo katolske bispedømme, Bernt I. Eidsvig, forklarer toleransen overfor katolikkene i Norge slik:

Våre utenlandske troende var ikke misjonerende eller provoserende. De representerte fremmede makter som Norge drev handel med. Ingen forestilte seg at de skulle drive misjon blant nordmenn, aller minst de selv (Hegna, 2016, s. 66).

Når det gjelder misjon har dette, til tross for noen unntak, vært hovedlinjen i Den katolske kirke i Norge etter reetableringen på 1800-tallet og fram til i dag.

Med den store veksten som følge av innvandring, bærer Den katolske kirke i Norge igjen preg av å være en «innvandrerkirke». Medlemmene kommer fra hele verden, med en særlig stor

andel fra Polen, og i Oslo feires hver uke messer på mange forskjellige språk i de katolske kirkene. St. Olav domkirke er dessuten den mest besøkte kirken i Norge (Hammerstad, 2016).

1.1.1.1 En misjonerende kirke?

Yvonne Maria Werner (2005) nyanserer imidlertid det synet på misjon som blir beskrevet ovenfor. I innledningen til sin bok om katolsk misjon og konversjon i Danmark skriver hun at de nordiske landene fra midten av 1800-tallet ble regnet som katolsk misjonsfelt. Hun skriver at det å drive misjon og vinne konvertitter helt klart var en av oppgavene til prester og ordensfolk. For den romerske misjonskongregasjonen, Sacra Congregatio de Propaganda Fide, hadde Norden status som misjonsfelt fram til 1977 (Werner, 2005, s. 10). Spørsmålet er altså ikke om det har blitt drevet misjonsvirksomhet, men hvordan.

Med Det annet vatikankonsil har Den katolske kirkes tilnærming til andre religioner og livssyn har endret seg noe. Respekt for andres tro blir ansett som viktig, og økumenisk arbeid har de senere år blitt vanligere også i Den katolske kirke. Samtidig er Kirken fortsatt opptatt av å ta vare på sine. Katolske menigheter over hele verden arbeider for å legge til rette for at medlemmene skal kunne praktisere og utvikle sin tro. I tillegg til å tilby sakramentene arrangeres kurs, foredrag, samlinger med mer. Jeg har i denne sammenheng lyst til å trekke fram den tyske organisasjonen Bonefatuswerk. Organisasjonens hovedmål er å ivareta interessene til katolikker i områder der de er i mindretall, og hjelpen rettes først og fremst mot Nord-Europa og de baltiske landene. I tillegg til arbeidet for mindretallet av katolikker i disse landene nevner organisasjonen også karitativt arbeid og misjon som viktige oppgaver (Bonefatuswerk, 2018). De siste årene har min arbeidsplass, St. Sunniva skole, fått tilbud om å ta i mot en eller flere såkalte volontører gjennom Bonefatuswerk. Dette er unge katolske damer fra Tyskland eller Østerrike som jobber en periode frivillig for Den katolske kirke. De blir sendt ut til forskjellige land der katolikkene er minoritet, for å bidra med arbeid i menigheter og andre katolske organisasjoner. Jeg har flere ganger takket ja til å ha med volontører som assistenter i min tyskundervisning. De har bodd på Katarinahjemmet på Majorstuen, et dominikanerkloster for nonner, der de også har hjulpet til og bidratt på forskjellige måter, i tillegg til at de har hjulpet til i forskjellige menigheters ungdomsgrupper og kor. Det at jeg får hjelp i min tyskundervisning kan altså sees i sammenheng med at Den katolske kirke aktivt jobber med å ivareta katolske interesser i Norge der katolikker er i mindretall. Selv om dette kanskje ikke er det man forbinder med typisk misjonsvirksomhet, så

er det en bevisst innsats for å styrke Kirkens tilstedeværelse og mulighet for å ta imot søkende. Det bør her nevnes at volontørene ikke bare organiseres gjennom Bonifatiuswerk, men at Katarinahjemmet også tar imot individuelle søkere (Sta. Katarinahjemmet, 2019).

1.1.2 Konversjonsritualet

De fleste religioner har en eller flere former for overgangsritualer, og det er flere eksempler for ritualer man må gjennom for å konvertere til en religion. For å bli muslim holder det for eksempel å si den muslimske korte trosbekjennelsen, mens det er vanlig å døpes for å bli kristen. For å gå fra å være medlem i et kristent kirkesamfunn til et annet er det ikke vanlig med ritualer så lenge man er døpt med gyldig dåp. Her skiller imidlertid Den katolske kirke seg ut ved at nye medlemmer må ha vært gjennom en omfattende opplæringsprosess og en bestemt ritus for å bli tatt opp i Den katolske kirkes fulle fellesskap. Jeg ønsker derfor her å gå nærmere inn på disse formalitetene.

Den katolske kirke anser i utgangspunktet all dåp med vann i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn som gyldig. Det er dermed forskjell på dømte og ikke-dømte, og for sistnevnte er derfor også dåpen et av innføringssakramentene. For å bli tatt opp som medlem i Den katolske kirke går man imidlertid som regel først gjennom en "læretid" kalt "katekumenatet". Dette er en periode på omtrent et år, der kandidatene får opplæring og veiledning samt er med på messer underveis. Begrepet "katekumen" ble i oldkirken bruk om dem som skulle døpes og innvies i de hellige mysterier. Under Annet Vatikankonsil ønsket man å gjenopplive dette og legge føringer for prosessen. Blant annet ble det understreket at undervisning og veiledning i grupper var viktig for å styrke fellesskapsånden. Man så også et økende behov for veiledning og undervisning i en tid der kristendommen spiller en mindre framtrædende rolle og religion i større grad er en privatsak. *Rite of Christian Initiation of Adults* (Ritus for innføring av voksne i kristendommen) er den mest kjente ritus for konvertitter. I denne ritusen blir innføringen til Den katolske kirke delt opp i fire faser (Wicklund-Hansen, 2007):

1. Prekatekumenatet: en undersøkelsesperiode der gruppen stiller spørsmål og diskuterer sentrale emner ved troen.
2. Katekumenatet: der gruppen fordyper seg og får undervisning i Den katolske kirkes lære. I St. Olav menighet ble det høsten 2018, med pater Pål Bratbak som

kursansvarlig, arrangert 7 økter fordelt utover semesteret. Her fikk man blant annet innføring i kirkerommet, Kirkens menneskesyn, sakramentene og Bibelen.

3. Renselse og opplysning: gruppen forbereder seg på innføringssakramentet. Gruppen fordyper seg i sakramentene, i tillegg til fokus på synd og anger, bønn, faste og almisser.
4. Feiring av innføringssakramentene: dåp (for de som ikke allerede er døpt i Faderen, Sønnen og Den hellige ånds navn), ferming og første deltakelse i Kirkens eukaristi blir gjerne gjennomført i forbindelse med påsken, men kan også gjennomføres ellers i året. I dag anser Den katolske kirke luthersk dåp som gyldig, og man kan derfor utelate dåpen som del av innføringssakramentene dersom konvertitten allerede er døpt. Det er først etter *ritualet for opptagelse av konvertitter* at man regnes som fullverdig medlem av Kirken, og først da kan man motta kommunion. Opptagelsesritualet blir gjennomført som en del av messen og innebærer først at presten presenterer den eller de som ber om å bli tatt opp i Kirken, deretter følger Trosbekjennelsen i fellesskap, før konvertitten alene framsier en tekst, legger hånden på Bibelen og bekjenner sin tro. Deretter gjennomføres eventuelt dåp og så ferming, før konvertitten eller konvertittene sammen med fadder får være de første som går fram til kommunion.

Den katolske kirke ser på konversjon først og fremst som en prosess der man over tid nærmer seg Kirken ved hjelp av veiledning, samtaler, kurs og tilstedeværelse i messer. Behovet for modning og fordypning anses som viktig før man selv tar beslutningen om å bli tatt opp i Den katolske kirke. Konvertitten får også tildelt eller velger selv en fadder som skal fungere som veileder og støtte under katekumenatet, og som også deltar under selve opptagelsesritualet.

Etter Annet vatikankonsil har Den katolske kirke justert sin tilnærming til andre kirkesamfunn og religioner. Werner peker på at Den katolske kirke erkjenner at også andre kirkesamfunn kan ha del i sannheten og bidra til frelse, og at dette nå kommer til uttrykk i teksten i selve opptagelsesritualet (Werner, 2005, s. 30). For det første bruker Kirken helst begrepet opptagelse og ikke konversjon når det er snakk om nye medlemmer fra andre kirkesamfunn. Den delen der konvertitten skulle bekjenne at han tok avstand fra sine tidligere standpunkt er dessuten fjernet. Det holder nå at han bekjenner seg til den katolske tro og lære.

1.1.3 Antall konvertitter

Norge, og forøvrig også store deler av Europa, har som sagt de siste tiårene vært preget sekularisering. Medlemstallet i Den norske kirke har sunket jevnt og trutt siden 1960-tallet (Den norske kirke, 2018). Det samme har antall deltakere i forskjellige kirkelige handlinger (SSB, 2018a). Også i de fleste andre kristne kirkesamfunn har tallene vært enten stabile eller synkende etter årtusenskiftet (SSB, 2018b). Det at Den katolske kirke i Norge skiller seg ut i denne sammenhengen har først og fremst å gjøre med innvandring fra land med klar overvekt av katolikker. Antall medlemmer har økt fra ca. 40.000 i begynnelsen av 2000-tallet, til ca. 150.000 i dag. Samtidig er det slik at det i Norge hvert år konverterer omtrent 100-150 personer til Den katolske kirke, og uttalelser fra prester og medlemmer i Oslo katolske bispedømme (OKB) tyder på at de aller fleste konvertitter er etnisk norske. Men også i Den katolske kirke er det en del som av forskjellige grunner melder seg ut. I følge kirkeretten kan et medlemskap i Den katolske kirke riktignok aldri opphøre. Men når det gjelder tallene i Kirkens medlemsregister så er det ikke kirkeretten som gjelder, men norsk offentlig rett. Om man sammenligner tallene for konvertitter og utmeldinger i OKB med tallene for innmeldinger og utmeldinger av Oslo bispedømme i perioden 2005-2015 ser man at tendensen ikke er veldig ulik. I 2016 øker antallet utmeldinger i begge bispedømmene. I Oslo bispedømme på grunn av at Den norske kirke for første gang gjorde det mulig å melde seg ut elektronisk, i OKB sannsynligvis på grunn av anklager om juks med medlemsregisteret.

1.1.4 En kirke for alle

Det er altså en svært mangfoldig gruppe som utgjør Den katolske kirke i Norge. Alle nasjonalitetene er en variabel, men Kirken rommer samtidig medlemmer fra alle samfunnslag, i alle aldre, spredt utover hele Norge. I nord har vi verdens nordligste katolske kirke, St. Mikael's kirke i Hammerfest, og lengst sør har vi St. Ansgar kirke i Kristiansand. Samtidig er Den katolske kirke en verdensomfattende organisasjon, noe også navnet gjenspeiler. Katolsk kommer fra det greske *katholikos*, som betyr universell/altomfattende (NAOB, 2018). Å holde troende fra hele verden samlet i en organisasjon er selvsagt svært krevende. Men muligens på grunn av Kirkens hierarkiske struktur, med paven på toppen, greier den å holde de troende samlet. Det har imidlertid ikke alltid foregått uten motstand, med reformasjonen og opprettelsen av forskjellige reformerte kirkesamfunn som det mest dramatiske eksemplet.

Også i dag diskuteres mange spørsmål innenfor Den katolske kirke. Noen av de som ønsker å åpne opp for debatt og endring i Kirken har dannet organisasjonen *Også vi er Kirken*, som ønsker å være en bred folkebevegelse innenfor Den katolske kirke i Norge. Det som karakteriserer denne organisasjonen er at de er reformvennlige og for liberalisering. De står tilsluttet det internasjonale nettverket *The International Movement We are Church*, men understreker samtidig at de er en selvstendig organisasjon med et eget program (Også vi er Kirken, 2018). Sophia Rosland Saenger har skrevet en masteroppgave om denne organisasjonen. Hun har fulgt dem fra innsiden over lengre tid og skriver at fleste av hennes samtalepartnere her er konvertitter (Saenger, 2016, s. 49).

I og med at jeg ønsker å studere eventuelle betenkeligheter hos katolske konvertitter, mener jeg derfor at det er relevant å se litt nærmere på denne organisasjonen og hva de står for. I et programdokument på hjemmesiden presenteres en del meninger om Den katolske kirke i verden og i Norge (Også vi er Kirken, 2010). Flere av disse tar for seg temaer som av og til blir diskutert i media, og som kan fremstå som kontroversielle både for katolikker og andre. Generelt mener organisasjonen at Det annet vatikankonsil har hatt for liten grad av påvirkning på Kirken. Videre mener de blant annet at sølibati blant sekularprester (menighetsprester) bør være frivillig, at Kirken bør ta et oppgjør på sitt syn på seksualitet og at det er på tide å diskutere kvinnelige prester. De er også for mer demokrati i Kirken ved at de troende bør få komme bedre til orde i forskjellige sammenhenger. Dette er eksempler på saker som jeg mener viser at det også innad i Den katolske kirke diskuteres standpunkt som for ikke-katolikker muligens kan virke gammeldagse.

Kapittel 2: Teori

2.1 Hva er konversjon?

Konversjon innebærer normalt en overgang fra en religion eller trossamfunn til et annet. Dette markeres ofte med et ritual etter at konvertitten i en periode har gjennomgått en mer eller mindre formell forberedelsesfase.

Begrepet dukket egentlig først opp i kristen sammenheng. Tidligere var det i forskjellige kulturer vanlig å bytte guder uten at det betydde så mye (Werner, 2005, s. 23-24). Med innføringen av kristendommen som tillatt religion, og etterhvert eneste tillatte religion i Romerriket på slutten av 300-tallet, oppsto et større behov for fastere rammer og konversjonen ble etterhvert mer formalisert.

Tidligere forskning baserte seg på teorier om at konvertitten var underlagt indre og ytre krefter som styrte den enkelte uten at individet selv hadde kontroll. Paulus omvendelse kan sees på nærmest som en prototype for den forestillingen av konversjon som preget mye av den tidlige forskningen. I fortellingen om apostelen Paulus får vi høre om hvordan han på vei til Damaskus plutselig blir oppsøkt av Gud, og videre om hvordan denne dramatiske hendelsen endret livet hans totalt (Rønningen, 2017, s. 8-9). William James ga i *Varieties of Religious Experience* (1902) flere eksempler på hvordan personlige kriser og indre spenninger ofte endte i et klimaks der personen overga seg til selv til høyere makter. Dermed gikk personen fra et ulykkelig liv med indre spenning til et lykkelig liv i stabilitet og balanse. Dette har vært utgangspunktet for mye av forskningen på konversjon og bidratt til mange diskusjoner. Må det en radikal endring til for at man skal kunne snakke om konversjon? Og hvor mye endring må til (Rønningen, 2017, s. 7)? Dette passive perspektivet tar utgangspunkt i forskjellige teorier som vektlegger forskjellige faktorer som utgangspunkt for konversjonen. Rønningen (s. 9) nevner blant annet psykologisk determinisme og Leon Salzman, som legger vekt på predisponerte personlighetstrekk og psykiske spenninger som årsaker til konversjon. Videre skriver hun om teorier om hjernevasking og tvang. Slike teorier var særlig populære på 1970-

tallet, og de hevder at konversjon er resultat av manipulasjon og indoktrinering av særlig utsatte individer. Felles for disse teoriene er at konversjonsprosessen er noe individet ikke har kontroll over. I 1965 kom John Lofland og Rodney Stark med sin såkalte "World saver"-modell. Denne modellen kombinerer ideene om predisponerte psykologiske egenskaper med sosiologisk teori, og fungerer dermed som en slags overgang fra tidlig forskning til nyere forskning. Lofland og Stark presenterer i tillegg til predisponerte psykologiske karakteristikk også fire situasjonsbestemte faktorer: vendepunktet når man innser at det gamle ikke lenger er tilstrekkelig, utvikling av følelsesmessige bånd til en ny gruppe, svakere bånd til folk utenfor gruppen og til sist en intensivering av de nye sosiale båndene (Rønningen, 2017, s. 10). James T. Richardson skriver i *Encyclopedia of Religion and Society* (Swatos, 1998, s. 120) at denne modellen var særlig viktig fordi den anerkjente konvertittene som viljestyrte individer, uten å utelukke psykologiske eller sosiologiske teorier. Dermed la den opp til videre studier av konversjon som en sammensatt prosess. Nyere forskning tar i mye større grad utgangspunkt i at konvertittene er selvstendige individer, på søken etter mening. De er aktive, tar gjerne selv kontakt med andre miljøer, og de velger selv å konvertere. Innenfor denne tradisjonen er det også forskjellige teorier som vektlegger ulike aspekter. Rønningen (s. 14) skriver om humanistisk teori og trekker frem sosiologen Roger A. Straus. Han ser på konversjon som en prestasjon, der individet aktivt søker for å konvertere seg selv. Det er en intellektuell prosess, der man søker i litteratur, massemedia, sosiale nettverk og andre kilder til informasjon. Andre teorier har mer fokus på det interaktive perspektivet. Her er fokus den sosiale konteksten og interaksjonen mellom konvertitten og det nye miljøet. Her nevner Rønningen (s. 15) Theodore E. Long og Jeffrey K. Haddens forskningsprosjekt fra 1983, der de bruker sosialiseringsteori til å se på veksten til The Unification Church i USA. De hevder at nøkkelen til denne kirkens suksess er tydelig sosial innlemmelse av konvertitter som ellers ikke har noen sterke bånd til andre trosretninger. I dag kan man diskutere om overgangen fra et kristent samfunn til et annet bør kalles konversjon. Samfunnet er mer heterogent enn tidligere, og i møte med kulturer med helt forskjellige religioner er kanskje ikke overgangen fra et kristent kirkesamfunn til et annet så drastisk? Vi flytter dessuten mye mer på oss enn tidligere, og man opplever ikke nødvendigvis at man konverterer om man flytter og begynner å gå i en ny kirke som tilfeldigvis tilhører en litt annen teologisk retning enn den man pleide å gå i. Kirkesamfunnene har mye til felles, og det blir dessuten snakket stadig mer om økumenikk. Mange ønsker altså mer fokus på det som

er felles, og mindre fokus på splittende forskjeller. Dette er også tilfelle i Den katolske kirke, som særlig etter Det annet vaticankonsil har hatt en bredere kontakt med andre religioner og kristne kirkesamfunn. Det at Den katolske kirke omtaler konversjon som “opptagelse i Den katolske kirkes fulle fellesskap” (Den katolske kirke, 2010) kan tolkes som at man ønsker tone ned det at man forlater noe. I ritualet er dessuten den delen fjernet hvor konvertitten måtte avsverge sin gamle tro. Den katolske kirke anerkjenner også andre kirkers dåp, forutsatt at man er døpt med vann i Faderens, Sønnens og den Hellige Ånds navn, slik at en konvertitt som regel ikke trenger å døpes før opptagelsen i Kirken. Allikevel mener jeg det er riktig å bruke begrepet konversjon. Det er for katolske konvertitter snakk om et bevisst valg, en forberedelsestid på ca. et år, og et overgangsrituale i form av *ritualet for opptagelse av konvertitter* som tydelig markerer et skille. Som katolikker praktiserer konvertittene sin nå tro ved å ta del i sakramenter de tidligere ikke kunne ta del i, og deres valg om å konvertere påvirker også deres identitet. Jeg vil i neste avsnitt presentere en modell jeg videre anvender for å organisere, tolke og forstå data om konversjon. Utgangspunktet for denne modellen er at konversjon ikke er et universelt og enkelt definerbart fenomen, men at man må se på hver konversjon som unik. Dette er også slik jeg forholder meg til begrepet i denne oppgaven.

2.2 Lewis Rambos 7-trinns modell

Professor Lewis Rambo jobber for tiden med pastoral psykologi ved San Fransisco Theological Seminary, og har tidligere vært ansatt ved flere forskjellige universiteter i USA. I 1993 utga han boken *Understanding religious conversion* (1993) på Yale university press. Her presenterer han en modell for å beskrive religiøs konversjon, en modell som siden er blitt brukt i mange oppgaver og som det fremdeles ofte refereres til i forskjellige sammenhenger. Følgende er basert på og hentet fra denne boken.

Modellen er først og fremst basert på sosiologisk teori, men trekker også inn elementer fra psykologien, antropologien og teologien. Rambo mener at en såpass sammensatt prosess som religiøs konversjon best kan forklares ved hjelp av en slik holistisk modell. Han var selv lenge med i “Church of Christ”, en amerikansk reformbevegelse fra 1800-tallet, med særlig fokus på å gjenopprette det de kaller nytestamentlig kristendom. Han skriver i innledningen at dette har vært med på å forme hans tilnærming til temaet, og mange av eksemplene han referer til

er hentet fra kristne kirker. Men modellen er på ingen måte tenkt som en “kristen” modell, og han trekker også inn andre religioner i forskningen sin. Allikevel er det liten tvil om Rambos bakgrunn og det at han tilhører et samfunn der kristendommen er den dominerende religionen, har preget hans tanker og teori om religiøs konversjon. Samtidig behandler han ikke-kristne religioner saklig og konkluderer i innledningen til boken med at konversjon er det en trosretning sier det er. Og dersom konversjon er et møte mellom et enkeltindivid og en høyere makt vil det være umulig for vitenskapen å forklare dette møtet fullt og helt. Rambos modell kan sees på som et sett med verktøy som kan brukes til å studere ulike sider ved konversjon, for dermed å få en mest mulig helhetlig forståelse av en mangesidig prosess.

Nå er selvsagt en del av det han skriver om religiøs konversjon ikke like relevant for temaet i denne oppgaven. Blant annet kan ikke politisk undertrykkelse, tradisjonell misjonering og økonomiske interesser sies å være særlig relevant for norske konvertitter til Den katolske kirke i dagens Norge. Jeg vil derfor her først og fremst ta for meg de sider ved 7-trinns modellen som jeg mener er relevant i norsk sammenheng.

Innledningsvis forklarer han konversjon som en endring som kan kategoriseres ut fra hvor langt man må gå sosialt og kulturelt for å kunne kalles en konvertitt. Han skisserer opp fem typer konversjoner med ulik grad av “radikalitet” (Rambo, 1993, s. 13-14):

- frafall (apostasy): der en person tar avstand fra sitt tidligere religiøse standpunkt uten å knytte seg til nye religiøse ideer.
- intensivering (intensification): der en person revitaliserer sin opprinnelige tro, og lar religion bli en viktigere del av livet sitt.
- tilhørighet (affiliation): der en person eller gruppe knytter seg til en større organisasjon eller bevegelse med de forpliktelsene det innebærer. Dette er også en form for intensivering, men det sentrale er her at man blir del av og identifiserer seg med en større gruppe.
- institusjonell overgang (institutional transition): der man går fra et samfunn til et annet innenfor den samme konfesjonen. Årsakene kan være mange og mer eller mindre dyptgående, fra praktiske hensyn som geografisk nærhet til grunnleggende teologiske spørsmål.
- tradisjonell overgang (tradition transition): det folk flest trolig forbinder med konversjon; at man altså går fra en religion til en annen.

Videre trekker han fram John Lofland og Norman Skonovds seks forskjellige motiver som er egnet til å kategorisere og gruppere religiøs konversjon. Her legges det vekt på at konversjonen er et resultat også av forskjellige erfaringer, og ikke kun de teoretiske forskjellene (Rambo, 1993, s. 14):

- intellektuell konversjon: der personen går aktivt inn for å tilegne seg mer kunnskap om religiøse temaer, og gjennom denne utviklingen nærmer seg en religiøs organisasjon.
- mystisk konversjon: her er gjerne en dramatisk hendelse avgjørende. Det kan være en opplevelse av å høre stemmer, se syner eller andre overnaturlige fenomener. Dette er den “klassiske” konversjonen som James ofte nevner i *Varieties of religious experiences* (1902), og som Paulus i Det nye testamentet er et eksempel på.
- eksperimentell konversjon: har særlig i vesten kommet med 1900-tallets religiøse frihet og tilgangen på religiøst mangfold. Her har man mulighet til å utforske og “teste” forskjellige retninger før man eventuelt knytter seg til en trosretning eller en religiøs institusjon.
- hengiven konversjon: der de mellommenneskelige båndene anses som sentrale. Behovet og opplevelsen av å være elsket og å høre til et sted er dominerende.
- vekkelseskonversjon: der store møter med gruppetilhørighet og konformitet blir viktig. Gruppepress og massesuggesjon er ofte viktige faktorer her og kan være med å påvirke enkeltpersoner.
- tvungen konversjon: anses som sjelden, men forekommer når det er snakk om tvang og hjernevasking

Det kan selvsagt være at flere av disse motivene samtidig i større eller mindre grad fører til en konversjon, og kategoriene er også kun ment som et verktøy til bruk i studier av konversjon. Rambo hevder dessuten at det foreligger en fare for at forskningen her teoretiserer og forenkler slik at man får inntrykk av at det er et universelt og enkelt definerbart fenomen det er snakk om. Dette er ikke tilfelle, sier han, men man må se på hver konversjon som unik (Rambo, 1993, s. 16).

2.2.1 De syv trinnene

Når Rambo presenterer sin 7-trinns modell, så presiserer han at dette er enda en mulig innfallsvinkel for å organisere, tolke og forstå data om konversjon. Han understreker også at elementene i modellen er interaktive og kumulative, og at det dreier seg om en prosess som pågår over tid. Det er altså ikke snakk om en utvikling med en bestemt rekkefølge som alle konvertitter går gjennom, men heller forskjellige stadier som påvirker hverandre gjensidig og samtidig (Rambo, 1993, s. 17).

Lewis Rambo's stage model

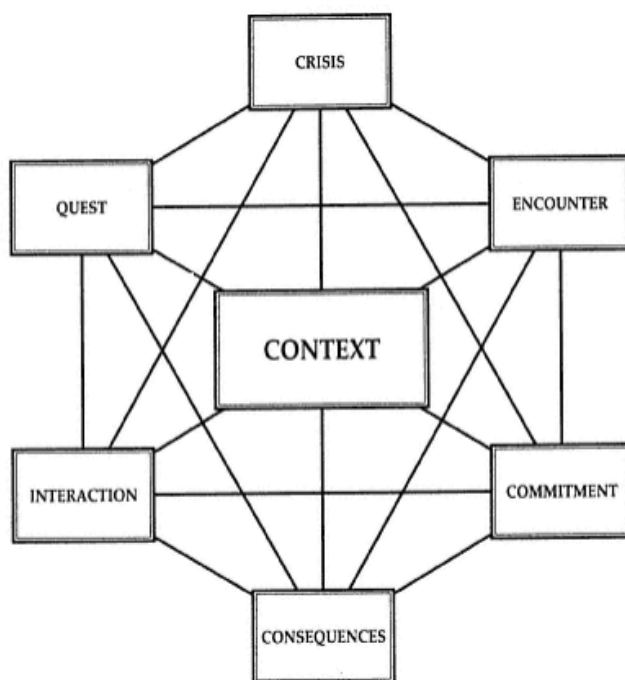

Figure from: Rambo 1993, 216.

Kontekst (Context) er ikke bare et trinn men utgjør de omgivelsene og det miljøet konvertitten til en hver tid befinner seg i. Det er derfor også grunnlaget for de andre trinnene i modellen og fungerer i samspill med disse. Rambo skiller mellom makro- og mikrokontekst, der makrokontekst er storsamfunnet eller den kulturen man lever i, mens mikrokontekst er den nærmeste familien, venner og ulike grupperinger man har tilknytning til. Det er også en del faktorer som befinner et sted mellom disse to nivåene, og totalt utgjør dette en bakgrunn med

stor påvirkningskraft på en potensiell konvertitt. Konversjonsprosessen formes med andre ord av hvor man faktisk befinner seg geografisk, kulturen man er en del av, politikk, lovgivning, mennesker man omgås til daglig og de verdiene som preger samfunnet vi lever i.

Krise (Crisis) er det som ofte er det som setter konversjonsprosessen i gang. Det kan dreie seg om en religiøs, politisk, psykologisk eller kulturell krise, og ofte innebærer krisen et brudd med deler av konteksten. Krisen kan være variere i lengde, omfang og intensitet, og den kan utvikle seg over tid. Videre kan krisen være fundamental eller kun dråpen som får begeret til å renne over. Det har, som sagt, vært mye diskutert blant forskere om konvertittene er aktivt med i prosessen eller underlagt funksjoner de ikke har kontroll over. De fleste mener i dag at konvertitter er aktivt deltagende, men at de må forholde seg til en del faktorer de ikke har full kontroll over.

Det bringer oss over til neste fase, *søken* (Quest), der man aktivt tilegner seg informasjon og kunnskap som kan bidra til å løse krisen. Som regel er det snakk om å maksimere meningen med livet og fjerne likegyldighet, for dermed å skape mer sammenheng og likevekt i tilværelsen. Motivet for å konvertere (se s. 13 i denne oppgaven) vil ofte påvirke og forme denne fasen. I denne fasen ser vi at kontekst vil spille en rolle, blant annet med hvilke muligheter man faktisk har tilgjengelig for å søke nye svar.

Møte (Encounter) kan av og til være det som setter konversjonsprosessen i gang, men de fleste møter skjer uten at det resulterer i konversjon. Det dreier seg her om møte mellom en potensiell konvertitt og en organisasjon som tilbyr et livssyn med alt hva det innebærer. Det kan være møter med representanter fra organisasjonen, enten privat og tilfeldig eller ved oppsøkende virksomhet. I sistnevnte tilfelle kan det både være snakk om at den søkende selv oppsøker organisasjonen, men også at organisasjonens medlemmer aktivt tar kontakt med andre. Møte kan også være at man besøker organisasjonens lokaler som gjerne regnes som hellige rom, eller møtet finner sted i litteratur om organisasjonen, tradisjonelt sett i bøker, men for tiden produseres det også svært mange tekster i forskjellige medier. Rambo understreker konvertittens aktive rolle i dette møtet, og beskriver denne som en bevisst søkende person, med kritisk sans og en klar oppfatning av hva man ønsker og ikke ønsker. Organisasjonen på

sin side kan ofte være kreativ og iherdig, og et møte får derfor ofte et dialektisk preg, der de to partene justerer og tilpasser seg.

Interaksjon (Interaction) følger der en gjensidig interesse og tillit er opprettet. Her intensiveres kontakten mellom den potensielle konvertitten og den nye organisasjonen, og relasjoner er ofte en viktig forutsetning for dette stadiet. Grundigere opplæring i det nye livssynet og deltagelse i ritualer tilfører en potensiell konvertitt dypere forståelse for og erfaring med organisasjonen og dens tro og praksis. Her får man også mulige svar på religiøse utfordringer, og man blir introdusert for et sett av ideer og en retorikk som er relevant for en mer helhetlig tolking av livet og den situasjonen man måtte befinne seg i.

Engasjement (Commitment) er som regel fullbyrdelsen av konversjonsprosessen. I denne fasen blir konvertitten fullverdig medlem av organisasjonen. Dette skjer av og til gjennom ritualer eller en overgangsfase, og en ny identitet blir konsolidert. Rambo mener at en nytolkning av livet ofte er et resultat av denne fasen, og han skriver at «Central to the converting process is the convert's reconstruction of his or her biographical memory and deployment of a new system of attribution in various spheres of life» (Rambo, s. 169). Tidligere hendelser og faser av livet blir altså tolket og forstått på ny i lys av de nye tankene og ideene som nå er blitt en mer integrert del av konvertitten.

Konsekvenser (Consequences) kan følge i flere av de andre fasene. Det kan være små justeringer i møte med et nytt livssyn, eller det kan være radikale endringer der man overgir seg helt til en ny organisasjon. Etter at man er blitt fullverdig medlem i en organisasjon er konsekvensen gjerne at dette forholdet blir bekreftet og styrket gjennom nye vaner og ritualer. Noen kan oppleve økt grad av ro og trygghet, mens andre kan oppleve at livet får en ny mening med nye oppdrag. På den andre siden kan konsekvensen også være en opplevelse av at situasjonen etter en stund ikke er helt slik man forventet. Engasjementet man hadde i starten kan gå over, og man kan oppleve at organisasjonen ikke er helt det den ga seg ut for å være. Uansett mener Rambo at prosessen fortsetter også etter at man er blitt tatt opp som fullverdig medlem, og at det kontinuerlig foregår en åndelig, intellektuell og følelsesmessig

utvikling, med stadig behov for å nytolke og revurdere egne opplevelser, meninger og holdninger.

Disse trinnene vil jeg i analyse-kapittelet anvende for å systematisere og tematisere en del av innholdet i intervjuene. Men først vil jeg si litt om metode, problemstilling og innsamling av data i oppgaven.

Kapittel 3: Metode

For å få større innsikt i konversjonsprosessen har i denne oppgaven som sagt intervjuet 4 informanter om deres konversjon til Den katolske kirke. Det er et lite utvalg og dermed ikke egnet til generalisering eller til å trekke konklusjoner. Det gir derimot mulighet til innblikk i fire unike konversjoner til Den katolske kirke, og man får innsikt i hvordan informantene opplever ulike sider ved konversjonsprosessen. Data fra intervjuene er blitt organisert og systematisert ved hjelp av Rambos 7-trinns modell (beskrevet i forrige kapittel). Jeg har deretter drøftet funnene opp mot forskningsspørsmålene og diskutert med annen forskning og relevant teori.

3.1 Fenomenologisk hermeneutisk metode

Jeg har valgt å bruke en metode for å tolke intervjuetekster utviklet av Anders Lindseth og Astrid Norberg (2004). De er inspirert av Ricoeurs kombinasjon av fenomenologisk beskrivelse og hermeneutisk tolkning, og har selv forsket på etikk hos helsepersonell. Når metoden kalles fenomenologisk er det fordi den tar for seg et fenomen slik det oppleves av hvert intervjuobjekt, i denne oppgaven hvordan informantene har opplevd det å konvertere til Den katolske kirke. Lindseth og Nordberg viser til det Edmund Husserl kaller «livsverden», altså den opprinnelige opplevelsen av verden man lever i. Dette er ikke en objektiv verden, men hver enkelts grunnlag for alle opplevelser og inntrykk. Det innebærer at man som forsker forsøker å se på det den enkelte sier uten å la det farges av førforståelse og teoretiske rammer. Dette er selvsagt ikke praktisk mulig da forskeren nødvendigvis også er preget av sin subjektive livsverden, men utgangspunktet for intervjuene er å forsøke å forstå hva informantene mener uten å foreta tolkninger.

Videre har Lindseth og Norberg en induktiv anvendelse av hermeneutikken. Det vil si at utgangspunktet er intervjuetekstene og det de har å si oss, i motsetning til en deduktiv anvendelse der man tester empirien opp mot bestemte teorier. Lindseth og Norberg deler den analytiske hermeneutikken inn i tre deler. Man starter med en «naiv lesing» der man skaffer seg et overblikk over intervjuetekstene og innholdet, uten å legge noen føring på hva man er ute etter. Deretter, med dette overblikket som utgangspunkt, foretas en strukturell analyse av tekstene. Her vil samspillet mellom den første naive lesingen og struktureringen av innholdet bidra til å sortere og tematisere innholdet. Jeg har her valgt å bruke Rambos 7 trinns-modell for å strukturere innholdet i intervjuetekstene. I den siste drøftende lesingen trekker man ut

funn av analysen for å svare på forskningsspørsmålene. Man kan her peke på likheter og forskjeller, og diskuterer disse funnene opp mot annen litteratur. Her kan man både la annen litteratur belyse intervjuetekstene, men også bruke funn fra intervjuene til å diskutere teori.

3.2 Problemstilling

I denne oppgaven ønsker jeg å undersøke den prosessen norske konvertitter går gjennom, fra de først fatter interesse for Den katolske kirke til at de nå lever som fullverdige medlemmer. De fleste nordmenn kjenner i større eller mindre grad til Den katolske kirke, men de færreste blir konvertitter. Som tidligere nevnt arbeider Kirken heller ikke veldig målrettet for å skaffe flest mulig nye medlemmer. Allikevel er det hvert år noen som konverterer. De beveger seg dermed fra å stå utenfor til å bli en del av Den katolske kirke. For å skape større innsikt i denne prosessen vil jeg i studien derfor belyse følgende spørsmål:

- Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?

Om informantene regnet seg selv som religiøse eller ei før konversjonen, så antok jeg de hadde en livsanskuelse som plasserte dem utenfor Den katolske kirke. Det viste seg at alle i større eller mindre grad regnet seg selv som kristne, og det er dermed interessant å se om det var noe ved situasjonen før konversjonen som gjorde at de begynte å stille spørsmål og søke mening andre steder, eller om det var et tilfeldig møte med Den katolske kirke som satte i gang prosessen. Her vil trinnene *kontekst*, *krise* og *søken* i Rambos modell kunne hjelpe å sortere og analysere dataene jeg har samlet inn.

- Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?

I dagens norske postmoderne samfunn er utvalget livssyn og religioner større og mer allsidig enn noen gang. Men selv om Den katolske kirke regnes som verden største kirkesamfunn, er den som tidligere nevnt ikke særlig utbredt blant etnisk norske, og den driver ikke i stor grad oppsøkende virksomhet. Hva er det da som gjør at informantene valgte å gå akkurat denne

veien på sin religiøse vandring? Trinnene *møte* og *interaksjon* i Rambos modell kan belyse denne delen av mine informanternes konversjonsprosess.

- Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?

I analysen baserer jeg meg på det aktive perspektivet, der konvertitten regnes som et aktivt handlende individ, på søken etter mening. Det motsatte, som preget den tidligere forskningen, er det passive perspektivet, der man antok at konvertitten ble påvirket av eksterne krefter han eller hun ikke hadde kontroll over. Det kunne dreie seg om for eksempel tvang, massesuggesjon eller andre prosesser der ytre krefter som styrte individets religiøse utvikling. Når man anser informantene som aktivt søkende individer, som velger å forlate sitt tidligere religiøse ståsted til fordel for et annet, må man anta at selvstendig kritisk tenking er noe som preger konversjonsprosessen. Jeg ønsker derfor å undersøke i hvilken grad dette stemmer, og i så fall hvilke diskusjoner informantene har hatt med seg selv og andre i løpet av prosessen. Har de stilt seg selv kritiske spørsmål eller hatt betenkeligheter på veien til Den katolske kirke? Disse spørsmålene vil kunne diskuteres på alle de 7 trinnene i Rambos modell.

- Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?

Rønningen (2017, s. 16) skriver om hvor viktig sosiale nettverk er i konversjonsprosesser, og trekker frem flere forskere for å underbygge dette. Hun siterer blant annet Lofland og Stark som mener at det må utvikles følelsesmessige sosiale bånd før en konversjon kan skje. Det kan være snakk om allerede eksisterende bånd til gamle venner, men også nye følelsesmessige bånd som utvikles i møte med den nye religiøse retningen. Rønningen (s. 15) skriver også om interaksjonistiske teorier som ser på sosialt konstruerte sider ved menneskelig atferd. Hun nevner blant annet sosiologene Long og Hadden som har sett på sosialiseringen i en bestemt kirke i USA. De kom frem til at sterk sosial innlemmelse av konvertitter med svake bånd til andre trosretninger var svært viktig for kirkens vekst, og at dette bidro til en sterk forpliktelse og langsiktig tilknytning til bevegelsen. Dette er forhold som vil kunne

påvirke alle trinn i Rambos modell, og jeg vil se særlig på hvordan den sosiale tilhørigheten gjør seg gjeldende i trinnene *engasjement* og *konsekvenser*.

3.3 Fremgangsmåte for innsamling av data

Hver konversjon er unik, og jeg mener derfor at det er nyttig og relevant med dybdeintervjuer for å få innsikt i forskjellige aspekter ved konversjon til Den katolske kirke. Intervjuene ble forberedt og gjennomført som såkalte semistrukturerte livsverdensintervjuer (Kvale og Brinkmann, 2015, s. 47) der hensikten er å forstå et fenomen ut fra intervjuobjektets egne perspektiver. Jeg hadde på forhånd forberedt noen spørsmål under tre deltemaer; tiden før konversjonen, konversjonsprosessen og tiden etter konversjonen (Vedlegg 1). Disse spørsmålene fungerte som utgangspunkt for en samtale med muligheter for variasjoner og forskjellige oppfølgingsspørsmål. Intervjuene foregikk med andre ord ikke som lukkede spørreskemasamtaler, men heller ikke som en åpne dagligdagse samtaler. Ut fra et fenomenologisk inspirert perspektiv er hensikten med disse intervjuene å innhente kvalitativ kunnskap, og ikke å kvantifisere. Det vil bære preg av å være dybdeintervjuer, hvor det samles inn beskrivelser av spesifikke sider ved intervjuobjektets livsverden, og ikke nødvendigvis gjennomtenkte meninger og sammenhengende fortellinger. I følge Kvale og Brinkmann (2015, s. 47) kan uttalelser dermed av og til være tvetydige, eller endres i løpet av intervjuet.

Intervjuene er tatt opp på diktafon og transkribert i etterkant av gjennomføringen. De transkriberte intervjuene analyseres så ved bruk av utvalgt teori. I analysen vil det være viktig å tydeliggjøre tolkningskonteksten som brukes. Kvale og Brinkmann (2015, s. 47) lister opp tre ulike tolkningskontekster; selvforståelse, kritisk forståelse basert på sunn fornuft og teoretisk forståelse. I den første konteksten er det snakk om hvordan intervjuobjektet selv oppfatter meningen i sine uttalelser og synspunkt. I analysen vil da forskeren forsøke å foreta en fortettet omskriving av svarene, slik at den intervjuedes synspunkter kommer tydelig fram slik han eller hun selv opplever det. Ved kritisk forståelse basert på sunn fornuft vil det som bli sagt tolkes innenfor rammene av det som regnes som allmenn kunnskap om temaet. Det kan være at man oppfatter en annen mening bak ordene enn det som faktisk blir sagt, eller at man bruker utsagn til å peke på personlige trekk eller egenskaper. Man går dermed utover rammene for intervjuobjektets selvforståelse og tillegger svarene en dobbel betydning. Ved

teoretisk forståelse går man enda lenger i fortolkningen. Her trekker man inn teori som normalt ikke er allmenn kjent og tolker svarene i lys av slik teori.

I min analyse er det denne konteksten som vil være den dominerende. Jeg vil som sagt bruke Rambos 7-trinns-modell i min analyse av svarene, og dette vil fungere som rammeverk i analysen. Jeg vil samtidig forsøke å legge til rette for at den egentlige meningen i svar og utsagn kommer frem, slik at intervjuobjektene vil kunne kjenne igjen sine egne synspunkt og opplevelser slik de brukes i analysen. Kvale og Brinkmann (2015, s. 223) problematiserer forøvrig jakten på den «egentlige meningen» i det som sies, og de spør seg om den sanne og objektive mening egentlig finnes. Filosofisk sett finnes ikke en slik mening, og mennesket og kommunikasjon mellom mennesker er muligens for komplekst og sammensatt til at det går an å snakke om den «egentlige meningen» i et utsagn. Individuelle meninger kan være både komplekse og selvmotsigende, og de kan endres over tid eller påvirkes av forskjellige omstendigheter. Det eksisterer dessuten et interrasjonelt spenningsforhold mellom intervjuobjektet og intervjueren som kan påvirke kommunikasjonen og dermed den «egentlige meningen». Samtidig foregår det en samtale mellom leseren og teksten som igjen kan tilføre innholdet andre nyanser.

Jeg leser Rambo dithen at han er enig i dette (1993, s. 140). Han hevder blant annet at motivasjonen for å konvertere alltid vil være sammensatt, og den vil også ofte forandre seg over tid. I tillegg hender det ofte at konvertitter med tiden får nye holdninger og synspunkter samtidig som de tilegner seg et nytt vokabular som anvendes i forbindelse med tro og religion. Forklaringer og meninger om tidligere hendelser vil dermed kunne justeres slik at de stemmer bedre overens med de forventningene og den sjargongen som er gjeldende i den nye settingen. Dette vil da for eksempel gjøre det umulig å finne ut av den «egentlige meningen» om årsakene som førte fram til konversjonen.

Rambo (s.120) nevner også Ralph Metzners forskning på religiøse metaforer. Særlig noen av hans teorier om språk og bevissthet er interessante når man leser det som blir sagt i intervjuene med mine informanter. Metzner hevder at metaforer ikke bare innebærer et nytt vokabular og et språklig verktøy for konvertitter, men at metaforer også fungerer som et redskap som former og utvikler bevisstheten. Et eksempel på en slik metafor er når uttrykket «å bli født på ny» (rebirth) brukes om konversjon. Dette er et uttrykk som av og til brukes i kristne sammenhenger for å understreke at det å bli kristen er en radikal og dramatisk endring.

Videre mener Metzner at det å lære dette nye “språket” er en viktig del av konversjonsprosessen, og at det gjør det mulig å sette ord på opplevelser og følelser i forbindelse med den nye troen og at det bidrar til integreringen i den nye gruppen. Rambo trekker også fram David A. Snow og Richard Machalek som peker på endringer av folks attribusjoner som en viktig del av konversjonsprosessen. Denne teorien går ut på at mennesker attribuerer, det vil si plasserer årsaker i forskjellige sammenhenger, og at man i møte med en ny trosretning tilegner seg et nytt sett av slike attribusjoner. Disse brukes så til å tolke og forklare verden og det som skjer, men også til å nytolke tidligere hendelser som dermed gjerne settes inn i en større sammenheng.

Rønningen nevner i sin oppgave (2017, s. 19) Meredith B. McGuire og hvordan hun problematiserer at konvertittfortellinger ofte nytolker tidligere erfaringer. Det blir dermed vanskelig å skille de opprinnelige tankene og følelsene i forbindelse med ulike deler av konversjonsprosessen fra nye subjektive reinterpretasjoner av det som faktisk skjedde. McGuire hevder at konvertittene konstruerer sine fortellinger, og hun kategoriserer tre typer retorikk som ofte brukes i denne sammenheng. *Rhetorics of choice* fokuserer på at konversjonen har skjedd som følge av et individuelt valg. *Rhetorics of change* har særlig fokus på personlig forandring i forbindelse med konversjonen, og preges gjerne av hvordan livet snudde fra dårlig til bra takket være kontakten med den nye menigheten. *Rhetorics of continuity* fokuserer på at det nye meningssystemet er en naturlig forlengelse av tidligere meninger og erfaringer.

Det ser med andre ord ut til at den “egentlige meningen” i intervjuobjektens svar ikke er noe konstant og varig som er mulig å trekke ut av en sammenheng, men heller noe som er gjeldende der og da. I mine intervjuer vil dessuten mye av det som sies både om nåtid og fortid være preget av at intervjuobjektene nå er troende katolikker og medlemmer i Den katolske kirke. Dette vil jeg imidlertid ikke problematisere videre, men jeg vil forsøke å la den tilsiktede meningen, slik jeg oppfatter at intervjuobjektene har ment det, være utgangspunkt for analysen av intervjuene og drøftingen av funnene.

Jeg har forsøkt å være så nøytral og objektiv som mulig under gjennomføringen av intervjuene. Etter å ha gjennomført noen av intervjuene ble jeg kjent med interessante tanker og erfaringer som informantene hadde gjort seg i konversjonsprosessen. Det var fristende å trekke dette inn i nye intervjuer for å høre om flere delte disse oppfatningene. Da ville jeg i så fall avvike noe fra den opprinnelige planen, og ikke stille med like «blanke ark», og jeg

unngikk derfor å styre intervjuene i disse retningene. Jeg forsøkte dessuten å la være å komme med kritiske spørsmål når informantene snakket om kontroversielle temaer eller sa ting jeg var personlig uenig i. Jeg hadde dessuten forventet at informantene ville nevne flere av temaene som «Også vi er Kirken» er opptatt av (s. 8 i denne oppgaven), men unngikk stort sett å spørre direkte om dette. Målet var at informantene skulle fortelle så fritt som mulig ut fra mine hovedspørsmål, og dermed selv styre hva de synes var viktig å si noe om.

3.4 Intervjuene

Før gjennomføringen av datainnsamlingen ble forskningsprosjektet meldt inn til Norsk senter for forskningsdata (NSD), og godkjenningen fikk jeg i september 2018. Jeg tok deretter kontakt med IT-avdelingen ved Det teologiske Menighetsfakultet for å låne taleopptaker, slik NSD anbefaler. Intervjuene ble dermed tatt opp på en enkel diktafon som ble oppbevart på et vanskelig tilgjengelig sted når den ikke var i bruk. Dette bidro til bedre personvern for informantene enn om jeg hadde brukt for eksempel min private mobiltelefon til opptakene.

3.4.1 Informantene

For å opprette kontakt med potensielle intervjuobjekter spurte jeg både kollegaer og kjente med tilknytning til det katolske miljøet, om de visste om noen som kunne være villig til å la seg intervju. Jeg ønsket ikke å intervju nære kollegaer eller andre jeg kjenner godt. Dette fordi intervjuet da kunne bli påvirket av at intervjuobjektet kjenner til mine holdninger og standpunkt, samt at mine spørsmål og analyser kunne bli preget av tidligere samtaler og felles erfaringer. Det kunne også ha ført til uklare roller. Kvale og Brinkmann (2015, s. 52) påpeker at det kvalitative forskningsintervjuet innebærer en asymmetrisk maktrelasjon. Det er intervjueren som definerer rammene og tema, og intervjuet fungerer som en instrumentell dialog der rollene er klart definert på forhånd. Det er altså snakk om en enveisdialog der intervjueren stiller spørsmål, og intervjuobjektet svarer. I intervjuer med bekjente vil den interpersonlige interaksjonen kunne fungere annerledes enn ellers.

Kontakten med informantene ble opprettet på e-post, og jeg sendte dem informasjonsskriv og samtykkeskjema (Vedlegg 2) til gjennomlesing før vi gjorde nærmere avtaler.

Til tross for at temaet i intervjuet er svært personlig, og med en viss risiko for at vi kunne komme inn på hendelser og situasjoner som det ikke nødvendigvis er så lett å snakke om, så var alle jeg kontaktet ubetinget positive. Dette overrasket meg egentlig ikke veldig, for mitt inntrykk er at mange gjerne snakker om sin konversjonsprosess. Dette gjenspeiles også i flere selvbiografier skrevet av konvertitter, og i at flere skriver personlige blogger om temaet.¹

De 4 informantene, 2 kvinner og 2 menn, er alle bosatt i Oslo, alle har ektefelle og barn, og aldersspennet er fra 30-årene til 60-årene. Tre av dem tilhørte Den norske kirke før konversjonen, og en tilhørte en pinsemenighet. Som tidligere nevnt er analysen ikke et forsøk på å si noe om katolske konvertitter som gruppe, men et dypdykk i historien til 4 enkeltindivider. Utvalget er altfor marginalt til å si noe om forskjeller og likheter generelt, men det kan være relevant å sammenligne mine informanternes svar for å peke på fellestrekk og nyanser dem imellom. For å bidra til økt sannsynlighet for variasjon ønsket jeg å intervju like mange av hvert kjønn, og det var i denne sammenheng også positivt at ikke alle informantene tilhørte samme menighet. Dette hadde jeg riktignok ingen garanti for i utgangspunktet, men det at jeg tok kontakt med bekjente fra vidt forskjellige kretser sannsynliggjorde en viss variasjon. Av hensyn til anonymiteten ønsker jeg i analysen ikke å si noe om yrke eller engasjement i menighetsarbeid.

For å skape en grei oversikt over sitatene vil jeg markere dem med A, B, C eller D, slik at det blir tydelig om det er den samme eller forskjellige informanter som forteller, samtidig som krav om anonymitet blir ivaretatt. Jeg har vurdert å markere sitatene med kjønn og alder i tillegg, men har konkludert med at det i denne sammenhengen ikke er relevant. På grunn av den begrensede datamengden har jeg ikke anledning til å generalisere eller trekke konklusjoner om forskjeller på kjønn og alder, og tenker at det bidrar til en enda større grad av anonymisering å utelukke denne informasjonen fra sitatene.

¹ Hansen, J. E. (2016). *Med ett ben på jorden*. Press
Matlary, J.H. (2002). *Tyngdepunktet: om hvorfor jeg ble katolikk*. Genesis.
Pollestad, K. A. (1990). *Veien til Rom: hvordan jeg ble katolikk*. Oslo: Cappelen.
Aadland R. H. (2019). *Sta. Sunniva av Selja*. Hentet fra: <http://stasunniva.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).
Melck, T. (2015). *Katolsk i hodet*. Hentet fra: <http://katolskihodet.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).
Inventus. (2010). *Banker på Pavens port*. Hentet fra: <http://bankerpapavensport.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).

3.4.2 Gjennomføringen av intervjuene

Jeg ønsket å være så fleksibel som mulig og tilbød informantene å møtes på et tidspunkt og et sted som var praktisk for dem. Det eneste kravet jeg stilte var at det på grunn av lydopptaket måtte være et stille sted hvor vi kunne sitte uforstyrret. To av intervjuene fant dermed sted på et kontor på min arbeidsplass i sentrum av Oslo, et intervju ble gjennomført på informantens kontor, og det siste ble gjennomført hjemme hos informanten. De tre første intervjuene skjedde på dagtid, mens det siste foregikk om kvelden. Alle intervjuene foregikk i ca. 1 time, og det transkriberte lydopptaket fra hvert intervju ble på ca. 15 sider.

Som utgangspunkt for intervjuene brukte jeg den vedlagte intervjuguiden, og det varierte i hvor stor grad jeg brukte oppfølgingsspørsmålene jeg hadde forberedt på forhånd. Jeg lot informantene stort sett fortelle uavbrutt, og avbrøt kun for å be om presisering eller for å oppklare eventuelle misforståelser. Jeg tok enkelte notater underveis, slik at det skulle bli enklere for meg å komme tilbake til temaer jeg ønsket å høre mer om. Når informantene av og til kom inn på temaer jeg var uforberedt på tillot jeg meg å stille spontane oppfølgingsspørsmål der det var naturlig. Dette fordi jeg oppfattet innholdet i det som ble sagt som relevant og interessant for denne oppgaven.

Kapittel 4: Analyse

Før jeg ser på mine informanternes konversjoner i lys av Rambos 7-trinns modell, vil jeg si litt om hva slags type konversjoner det er snakk om og hvilken motivasjon som ligger bak.

Selv om de fire informantene forteller om fire overraskende ulike konversjonsprosesser, så ser jeg allikevel noen fellestrekk. Sett i lys av Rambos 5 ulike typer konversjon, så preges mine informanternes konversjoner i større eller mindre grad av *intensivering*, *tilhørighet* og *institusjonell overgang*. I to av tilfellene var informantene relativt passive i sin religiøsitet før de ble interessert i Den katolske kirke. Religion spilte en liten rolle i livene deres og de deltok kun sporadisk i kirkelige aktiviteter.

Det var stort sett bare julaften og så hadde jeg en kort periode hvor jeg sang en del i kirken (...). Men det var et års tid eller sånn, jeg tror jeg gikk i sjette klasse. Bortsett fra det så var det veldig lite før konfirmasjon, og heller ikke noe særlig etter konfirmasjonen (B).

Var i konfirmasjonstiden litt med i ungdomskor og sånne ting. Holdt på med det i et par år. Fant meg ikke helt til rette med det, og var etterhvert svært lite aktiv i lokalmenigheten. Så jeg meldte meg litt ut etter et par år der. Og så har jeg jo hele tiden regnet meg som kristen og troende, men aldri hatt noe spesielt aktivt kristent liv (D).

Med økende interesse for det katolske økte også kontakten med kirken, og hos de som ikke var spesielt aktivt religiøse innebærer starten på konversjonsprosessen dermed en intensivering. Men også hos en av de andre informantene kan man snakke om en intensivering.

Og vi ville melde oss på den her foredragsserien (Katolsk orientering på St. Dominikus) bare for å høre hva det her var for noe. Og da ble jeg ganske fort hekta.

(...) hekta på det med historie og tradisjon, og etter hvert så begynte jeg, begynte vi da, å gå i messe i St. Dominikus (A).

Her bruker informanten både jeg-form og vi-form i det som fortelles, en veksling som forekommer også i andre sitater som gjengis i oppgaven. Det er ektefellen det siktes til når "vi" brukes her, og flere av informantene uttaler seg på denne måten. Dette er noe jeg vil komme tilbake til og si mer om i drøftingsdelen.

Konversjonskurset innebar også en intensivering, både i form av samtaler, foredrag og lesing. Det at Den katolske kirke krever dette konversjonskurset før selve konversjonen fører nødvendigvis til en intensivering, i alle fall for de av konvertittene som ikke har vært veldig aktive i et trossamfunn fra før. Også etter opptagelsen i Den katolske kirke har denne økte religiøse aktiviteten stått ved lag. Samtlige av mine informanter forteller at de etter konversjonen går i kirken stort sett hver søndag.

Når det gjelder tilhørighet så sier Rambo at dette også er en form for intensivering. Her varierer det likevel litt i hva slags tilhørighet informantene opplever. Samtlige identifiserer seg som katolikker og er de facto medlemmer Den katolske kirke. Men de informantene med størst tilknytning til St. Dominikus føler ikke i like stor grad en lokal tilhørighet. St. Dominikus er en ordenskirke og ikke en menighetskirke, og kan derfor ikke tilby samme type tilhørighet som andre kirker:

Men i St. Dominikus så er det jo ikke en menighet. Folk kommer til messe. Og så kjenner de noen. Kanskje de kjenner i hovedsak de som man har gått til konverteringsforedrag og samtaler med, og sånn er det for oss også. Man blir stående og prate litt på kirketrappa, etterpå går man eventuelt oppom og tar en kirkekaffe. Så går man hjem (A).

Samtidig har kontakten med enkelte ordensfolk betydd mye for de som går i St. Dominikus, og de har blitt venner med flere av brødrene der. På den måten har følelsen av tilhørighet blitt styrket.:

Og vi har som sagt hatt mye kontakt med ordensfolket og i den forstand følt oss veldig inkludert og kjent i miljøet (A).

De som tilhører en menighet har en litt annen følelse av tilhørighet. Her nevnes flere fora og arrangementer i regi av menigheten som viktig for samhold og tilhørighet, men også utfordringer trekkes fram:

(...) at det er så mange utenlandske katolikker at vi norske forsvinner på en måte. At det å være minoritet i sin egen kirke, det kan være utfordrende. Og kan være litt sårt til og med (C).

Samtidig understreker samtlige det positive i den tilhørigheten og identiteten de har ved å tilhøre den universelle og opprinnelige kirken. Også det at kirken er internasjonal trekkes fram som positivt, det at man kan oppsøke kirken i nesten hvilket land som helst, og føle seg "hjemme".

Det at man må foreta en formell institusjonell overgang blir tydeliggjort ved alle konversjoner til Den katolske kirke i og med at man må være formelt opptatt i kirken for å motta sakramentene. Og denne overgangen tydeliggjøres ved selve konversjonsritualet, der man mottar feringens sakrament før man for første gang får delta i kommunionen.

Kommunionen (nattverden) blir av katolikker ansett som en handling som gir del i fellesskap med Gud og fellesskap med kirken, det vil si alle katolikker.

Om man ser på Rambos ulike typer konversjon, som også kan beskrives som ulik grad av radikalitet, så er det konversjon som *institusjonell overgang* som best beskriver konversjonsprosessene til mine fire informanter. Prosessene er selvsagt forskjellige på mange slags måter, men den tydeligste fellesnevneren for overgangen fra et kirkesamfunn til et annet er her er den formelle opptagelsen i Den katolske kirke.

Lofland og Skonovds seks forskjellige motiver for religiøs konversjon kan også til en viss grad hjelpe til å kategorisere og beskrive mine informanternes konversjonsprosess. Jeg vil hevde at den kategorien som passer best er *intellektuell konversjon*, der personen går aktivt inn for å tilegne seg mer kunnskap om religiøse temaer, og gjennom denne utviklingen nærmer seg en

religiøs organisasjon. Samtidig er også enkelte elementer fra de andre motivene til stede hos noen av informantene. Selv om det mystiske tradisjonelt gjerne beskrives i dramatiske vendinger, så mener jeg at slike opplevelser kan innebære mange fasetter og grader av intensitet. Enkelte av mine informanternes opplevelser bærer preg av opplevelsen av et guddommelig nærvær uten at det nødvendigvis er snakk om det man forbinder med typiske overnaturlige fenomener og avgjørende dramatiske hendelser. En forteller blant annet om en gudstjeneste i Peterskirken i Roma fra tiden før konversjonen:

Og da kjente jeg bare på et så stort alvor. Og tårene rant. Og det var en sånn opplevelse av at her er det noe helt reelt (C).

En annen forteller om en sterk opplevelse første gang hun deltok i en katolsk messe i en kirke i Oslo:

Jeg tror jo på kall, jeg tror at det er en grunn til at jeg landet der jeg havna (...) fordi at det kjennes som at da jeg kom dit, så følte jeg med en gang at jeg hørte til og at jeg liksom hadde funnet der jeg hadde lyst til å være (B).

Slike beskrivelser kan være preget av det nye vokabularet og de metaforene som tilegnes ved kontakt med et nytt miljø (s. 16 i denne oppgaven), og formuleringene kan justeres for bedre å svare til de forventningene og andre lignende fortellinger som man vinner i katolske miljøer i Norge. Med et annet vokabular og med andre metaforer kunne beskrivelsene av opplevelsene ha blitt mer spektakulære.

Selv om jeg tror at mine informanter ikke ville kjenne seg igjen i eksperimentell konversjon, så er det jo slik at vi i Norge har alle religioner representert. Særlig i de store byene, hvor mine informanter kommer fra, finnes det mange forskjellige kristne menigheter. Det postmoderne samfunnet preges dessuten av et stort mangfold og variasjon av verdier og holdninger. Det at samfunnet har blitt mer sekulært, og at religion er mer et privat anliggende enn det var tidligere, gjør det dessuten enklere og mindre dramatisk å teste ut forskjellige

trossamfunn. Det er større aksept for at folk er forskjellige og har forskjellige behov og preferanser. En av informantene forteller:

Som en nonne på Lunden sa (...) i forhold til kirkesamfunnene og sånn. «Ja, i min fars hus er det mange rom.» Og det er faktisk lov å finne det rommet der man liker møbleringen best. Det gjelder også innenfor den svære katolske kirken (A).

Det er ingen av informantene som har “eksperimentert” med andre religioner enn kristendommen, og jeg antar at nonnen mente at det “i min fars hus” først og fremst finnes mange kristne rom. Jeg mener allikevel at sitatet over vitner om en økumenisk åpenhet vi kan finne igjen ellers i samfunnet, og at dette er en faktor med en viss betydning for konversjonsprosessen hos mine informanter.

4.1. Kontekst

Det storsamfunnet man lever i, gjerne på nasjonalt nivå, er det Rambo betegner som makrokontekst. Norge er preget av postmodernismen og en stort sett åpen og aksepterende holdningen til religion. Lovgivningen gir rett til religionsfrihet, og det offentlige legger til rette for religionsutøvelse. Samtidig har flere og flere enkeltpersoner et negativt syn på religion, noe som kan gjøre det vanskeligere å være religiøs. Allikevel er særlig storbyene preget av et kulturelt og religiøst mangfold, og det er i denne konteksten mine informanter lever. Som nevnt i forrige avsnitt bidrar disse forholdene til at det generelt er mer akseptert og i større grad en privatsak om man velger å konvertere. Men samtidig tilhører alle også mindre miljøer. Det kan være lokal tilknytning, mindre grupperinger, menigheter, venner, naboer eller nærmeste familie. Vi snakker da om mikrokontekst. Disse miljøene kan også i stor grad være preget av storsamfunnets holdninger, men det finnes samtidig grupper der denne holdningen ikke gjør seg gjeldende. Man leser rett som det er historier om vanskelige brudd med menigheter og miljøer. For eksempel har det blitt skrevet en del i media om Jehovas vitner og problemer tidligere medlemmer opplever etter å ha meldt seg ut. All konversjon skjer altså både i en makrokontekst og i en mikrokontekst.

Makrokonteksten har ikke bydd på særlige utfordringer eller hindringer i mine informanters konversjonsprosess, men tvert imot i stor grad vært en forutsetning for veien til Den katolske

kirke. Det er som kjent religionsfrihet i Norge, og staten legger til rette for at alle skal kunne tilhøre det trossamfunnet en måtte ønske. Denne holdningen formidles blant annet i skolen, der vi kan lese i den generelle delen av læreplanen at «De kristne og humanistiske verdier både fordrer og beforder toleranse og gir rom for andre kulturer og skikker» (Udir, 2015) . Informantene har alle nær tilknytning til større byer i Norge, der mangfoldet generelt er større enn på mindre steder. Og der er særlig i byene at man finner katolske kirker og miljøer rundt disse. Uten dette utgangspunktet ville det være vanskeligere å oppsøke og bli kjent med det katolske. De katolske kirkene ligger i praktisk avstand til informantenes bosted, noe som dermed har gjort det enklere å delta på messer, kurs og foredrag. Det kulturelle mangfoldet man gjerne finner i byene, med mange forskjellige trossamfunn og mer variasjon enn på mindre steder, gjør dessuten at man ikke i like stor grad skiller seg ut om man tilhører det ene eller det andre trossamfunnet.

Som jeg var inne på i innledningen (s. 7) så er Norge preget av sekularisering, noe vi kan lese av medlemstall i menigheter og deltakelse i kirkelige handlinger. En av informantene peker på utfordringer ved det å være troende i et sekulært samfunn:

Jeg tror det er vanskelig å være religiøs i Norge i dag, fordi vi er et land hvor det å være kritisk til religion er... det får mye plass (...). Så det er klart at det er en utfordring fordi at du møter jo mange som på forhånd har en oppfatning av hvem du er og hva du mener, og ofte en uinformert oppfatning. Og det kan jo bli irriterende hvis det skjer for ofte (B).

For informantene stiller det seg litt varierende når det er snakk om mikrokontekst. To av informantene tilhørte i lengre tid andre kristne menigheter før de konverterte, mens de to andre ikke hadde hatt noe særlig kontakt med en menighet siden konfirmasjonstiden. For de to sistnevnte var det altså ikke slik at de forlot et miljø til fordel for et annet. Det var heller det at de gikk fra en kontekst der religion ikke spilte noen stor rolle, til å aktivt oppsøke Den katolske kirke. Den ene av disse informantene deler imidlertid noen tanker fra prosessen med å melde seg ut av Den norske kirke:

Og da hadde jeg også før det en samtale med sognepresten. Jeg følte at jeg måtte gjøre det, for å gjøre det litt ordentlig. Jeg synes det var allright å snakke med ham om disse tankene. Og det som holdt meg tilbake litt var nok nettopp det at jeg tross alt hadde hatt en ungdomstid der. Og jeg var konfirmert der, og jeg hadde gått på en del gudstjenester opp gjennom livet frem til da. Så jeg følte at det var litt rart å forlate det også. Selv om jeg ikke var så veldig nær det lenger og selv om jeg hadde fjernet meg litt, så var det litt rart å skulle melde seg helt ut av det. (...) Jeg skal ikke gifte meg der, og mine barn skal ikke døpes der, ikke sant. Jeg måtte gå noen runder med meg selv fordi, det er jo nettopp det der at det er ikke bare det at du melder deg inn i noe annet eller søker noe annet, men du melder deg også ut da (D).

Før utmeldelsen hadde informanten kun deltatt sporadisk på kirkelige handlinger i forbindelse med jul, dåp og bryllup. Likevel eksisterte det en del bånd til menigheten.

En annen informant var lenge aktiv i en menighet i Oslo, der også foreldre og besteforeldre hadde vært aktive. Han deltok aktivt på møter og hadde verv og ansvar i menigheten. I voksen alder følte han seg etterhvert mindre og mindre hjemme her, og begynte å stille seg spørrende til den praksis og utøvelse av religionen han var en del av. Etterhvert førte dette til at han meldte seg ut av menigheten. Dette foregikk forsåvidt u dramatisk, men menighetens ledelse inviterte i den forbindelse til samtale om utmeldingen. Denne samtalen bekreftet den avstanden min informant følte at hadde oppstått over tid, og gjorde ham dermed enda tryggere på at det var riktig å melde seg ut. Selv om det ikke var snakk om at venner og familie vendte ryggen til på grunn av utmeldelsen så forteller informanten at:

Det var ingen som slo armen av folk som meldte seg ut. Men når vi konverterte så satt det jo litt lenger inne hos mine slektninger (...) Jeg tror at faren min hadde jobben med å forsvare det vi hadde gjort eller forklare det vi hadde gjort overfor mine onkler og tanter og sånn, som også var med i menigheten da (A).

Denne følelsen av at dette er forhold som angår flere enn deg selv kommer også fram i enkelte av selvbiografiene jeg har nevnt. Pater Kjell Arild Pollestad skriver blant annet:

Å melde seg ut av Den norske kirke ville være som å skjære over sine egne røtter, bryte ut av den slekt hvorav generasjoner lå begravet ute på kirkegården, og bli en fremmed og en utlending i sitt eget land (Pollestad, 1990, s. 163).

Samtidig som dagens Norge er preget av postmodernisme og sekularisering, så er over 3,7 millioner av Norges befolkning medlemmer av Den norske kirke (SSB, 2018a). Tradisjonelt har den lutherske kirke vært skeptisk og negativ til mye av Den katolske kirkes tro og praksis, og dette er også med på å prege den konteksten mine informanter befinner seg i. En av informantene forteller om holdninger fra tiden før hun konverterte:

Jeg er oppvokst selv med en sånn vanlig luthersk tro (...) at det er mange katolikker som er kristne, men det er ikke alle som er det. Mange av dem driver med avgudsdyrkelse, og både mariadyrkelse og helgendyrkelse er avgudsdyrkelse. Så det er veldig mye avgudsdyrkelse i Den katolske kirke. Så det er best å holde seg trygt på avstand (C).

Slike tanker vil kunne påvirke konversjonsprosessen og bidra til man holder igjen før man bestemmer seg for å bli katolikk. Selv om mine informanter alle konverterte i voksen alder, så har de ikke forholdt seg likegyldig til hva nærmeste familie har ment om saken. Og enkelte forteller om familiemedlemmer med sterke meninger. Faren til en av informantene skal ha sagt om konversjonen: «Du har gjort mye rart, men dette her mener du ikke (A).» Samtlige av mine informanter forteller imidlertid at til tross for en viss skepsis fra en del av den nærmeste familien i starten, så har alle opplevd at familien har vært positive og vært til stede på diverse religiøse handlinger i Den katolske kirke etter konversjonen.

For tre av mine fire informanter har dessuten ektefellen vært en svært viktig del av konteksten for konversjonsprosessen. De tre forteller ofte om sitt forhold til Den katolske kirke i vi-form. I et av tilfellene hadde ektefellen konvertert noen år tidligere, mens i to av tilfellene var

konversjonsprosessen noe parene var sammen om. Den fjerde informantens ektefelle er ikke katolikk, men er positivt innstilt til Den katolske kirke og til det at den andre er katolikk.

4.2. Krise

Krise kan høres dramatisk ut og lede tankene hen til noen av de tilfellene William James skriver om i *Varieties of religious experience* (1902), der enkelte våkner opp bakfull og elendig i grøfta og plutselig ser lyset. Dette er ikke situasjonen for noen av mine informanter, og denne type krise er heller ikke noe som preger fortellingene man ellers kan lese om folk som konverterer til Den katolske kirke. Jeg har tidligere (s. 9) diskutert begrepet konversjon, og mange ville muligens heller brukt begrepet omvendelse om slike dramatiske kriser. Begrepet "krise" brukes heller ikke av mine informanter når de forteller om sin konversjonsprosess, men for noen har veien til Den katolske kirke vært mer «dramatisk» enn for andre.

En av informantene møter i jobbsammenheng ofte på alvorlig sykdom hos barn, og av og til død. Dette gjorde at behovet for å finne svar på en del vanskelige spørsmål meldte seg.

Jeg begynte å jobbe og opplevde da et behov for å avklare dette. Og det handler litt om å møte... på en måte møte det ondes problem. Du møter lidelse og død. (...) Så det var nok en sånn følelse av at nå er jeg blitt voksen. Nå må jeg finne ut av dette her. Jeg må vite hva jeg tror på (D).

Dette førte dermed til behovet for å finne et fundament å forholde seg til i møte med vanskelige situasjoner, og det motiverte til aktivt å søke svar på livets store spørsmål. Det er her mer snakk om en fordypning og bevisstgjøring, enn et oppgjør med tidligere standpunkt. For en annen informant var det å få barn nærmest en utløsende faktor for konversjonsprosessen.

Og for oss var det å få barn...., det ble en stor greie. Fordi fram til da så hadde vi jo bare kunnet finne en menighet som passet for oss. Men nå skulle vi jo... Hvem tør vi overlate våre barn til? Og det var veldig tydelig for oss at det var ikke Den norske

kirke. For den teologiske oppløsningen (i Den norske kirke) går så veldig, veldig fort. Så jeg ville ikke overlate mine barn til denne kirken. Så det ble jo liksom et avgjørende steg (C).

Informanten nevner også at utviklingen i Den norske kirke gjorde at hun selv ikke fikk næring til egen tro. Hun nevner det hun opplevde som en teologisk og liturgisk oppløsning; “Ting faller fra hverandre. Menighetskjernen faller fra hverandre, det var nesten ingen som gikk der fast.” Konkret nevner hun det at syndsbekjennelsen erstattes med en verdibekjennelse, at man byttet ut trosbekjennelsen med sangen “Måne og sol”, og at det lille antallet faste kirkegjengere gjorde at hun ikke opplevde å tilhøre noe menighetsfellesskap lenger. Totalt bidro dette til at hun og mannen søkte seg bort fra Den norske kirke.

For de to andre informantene er det ikke lett å peke på noen konkret faktor som gjorde at de tok et oppgjør med sitt ståsted. Det var i det ene tilfellet først og fremst en utvikling over tid som gjorde at fellesskapet og tilhørigheten til menigheten gradvis ble mindre og mindre. En annen informant forteller at det var et mer eller mindre tilfeldig møte med Den katolske kirke som gjorde henne interessert. Dette møtet fungerte da som en slags “pull factor”, mens det egentlig ikke fantes “push factor” eller noe hun følte for å ta avstand fra.

4.3. Søken

“Søken” kan innebære å forsøke å finne en løsning på “krisen” i forrige trinn. Som jeg nevnte i forrige kapittel brukte ikke mine informanter begrepet “krise” om sin situasjon før konversjonsprosessen, men de var i større eller mindre grad utilfreds med situasjonen de befant seg i. Dermed gikk de aktivt inn for å gjøre noe med den situasjonen. Slik jeg leser Rambo så er man ikke egentlig avhengig av en dramatisk krise for å søke etter nye løsninger og svar. Ifølge ham er det slik at nærmest alle mennesker søker noe mer eller bedre enn den nåværende situasjonen: “Questing for something more or something better than one's present situation seems to be endemic in human beings” (Rambo, 1993, s. 165). Det å maksimere meningen med livet og fjerne likegyldighet kan altså se ut til å være en del av menneskets natur. Når man skriver om konversjon er det dermed naturlig å se på religiøs søken som et

forsøk på å oppnå noe fordelaktig. Det kan være en løsning på en krise, eller et ønske om å skape mer sammenheng og likevekt i tilværelsen.

Flere av mine informanter forteller at de har skaffet seg informasjon om og oppsøkt forskjellige religiøse miljøer før de endte opp i Den katolske kirke. Dette er noe de selv har satt i gang og hatt kontroll over, og de fremstår alle som aktive aktører i denne prosessen. En av informantene beskriver denne søkingene på følgende måte:

For oss så ble det rett og slett til slutt et spørsmål om hva er sant? Hvor tror vi sannheten er? Hva tror vi er sannheten om hva kirken er og hva kristen tro er? Og hvor få mennesker kan det være som har skjønnet hva den universelle kristne tro, den universelle sannheten om verden? (...) Forvaltes den av noen få tusen mennesker oppi nord, i den ytterste kanten av verden liksom? For meg så var det helt ulogisk at det skulle være så smått (C).

Her er teologiske spørsmål sentrale, og det å finne svar på disse setter prosessen i gang.

Rambo skriver at både følelsesmessige, intellektuelle og religiøse faktorer kan påvirke og styre utviklingen på dette trinnet, og hos mine informanter opplever jeg at disse faktorene er til stede i varierende grad. En legger særlig vekt på opplevelsen og det følelsesmessige ved å være tilstede under en messe når hun forklarer hvorfor hun begynte å nærme seg Den katolske kirke:

Da var det jo fordi at jeg fikk sånn umiddelbar opplevelse av at det var riktig. Så jeg bestemte meg ganske fort for at jeg hadde lyst til å konvertere. Men fordi jeg ikke så poenget med å ha noe hastverk, så tenkte jeg at jeg venter en stund og fortsetter å gå i kirka og leve som katolikk for å kjenne om det er rett, før jeg søker meg til kurs (B).

En annen trekker frem miljøet i St. Dominikus som intellektuelt stimulerende:

Jeg begynte å gå på katolsk orientering hos dominikanerne. Sammen med en venn. Vi ville melde oss på den her foredragsserien bare for å høre hva det her var for noe. Og da ble jeg ganske fort hekta (A).

Her er det på sin plass å minne om at prosessen på alle trinn nødvendigvis skjer i en kontekst. Rambo understreker at denne kontekst setter premisser for og påvirker utviklingen:

Contextual factors shape avenues of communication, the range of religious options available, and people's mobility, flexibility, resources, and opportunities. These forces have a direct impact on who converts and how conversion happens (Rambo, s. 20).

Det er selvsagt avgjørende for mine informanter at de bor slik til at de kan oppsøke katolske miljøer. Uten denne forutsetningen ville Den katolske kirke ikke vært like tilgjengelig for konvertittene, og både søken og religiøs utvikling ville trolig ha sett annerledes ut.

4.4. Møte

Mye av det Rambo diskuterer når han skriver om “møte” dreier seg om møter med misjonærer i forskjellige settinger. Han beskriver hvordan det han kaller advokaten, som regel en misjonær, tilpasser seg nye miljøer, og om hvordan potensielle konvertitter responderer, og videre om utviklingen av dette forholdet over tid. Som tidligere nevnt (s. 4) har ikke katolikker i Norge sett på oppsøkende misjonering som et viktig anliggende, men har hatt som hovedoppgave å ivareta de katolikkene som allerede finnes i landet.

Denne holdningen blant katolikker kan forklares med at man i begynnelsen av reetableringen i på 1850-tallet ikke ville virke unødig provoserende på en befolkning og en stat som lenge hadde vært relativt skeptisk til den katolske lære. Etter Det annet vatikankonsil på 1960 har dessuten økumenisk arbeid spilt en større rolle, og i Norge har Den katolske kirke i flere anledninger samarbeidet med Den norske kirke. I forordet til den norske utgaven av dokumentet *Fra konflikt til fellesskap* (2017, s. 9), forfattet av Den luthersk-romersk-katolske kommisjon for kristen enhet i forbindelse av markeringen av reformasjonsjubileet, skriver Ole Christian Kvarme (Den norske kirke) og biskop Bernt Eidsvig (Den katolske kirke):

(...) i dag «opplever lutheranere og katolikker økende gjensidig forståelse, samarbeid og respekt. De har oppdaget at det er mer som forener dem enn som skiller dem» (art. 1). Med denne fellesmarkeringen håper vi at det videre økumeniske samarbeid mellom våre to kirker vil bli preget av den fornyede iver og de nye muligheter dokumentet preges av og kaller oss til.

Det har også påvirket Den katolske kirkes arbeid at den anser enhver dåp i Faderens, Sønnens og Den hellige ånds navn som gyldig. «Selv ved ikke-katolsk dåp blir den døpte i en viss forstand medlem av Den katolske kirke» (Den katolske kirke, 2011a). Dette innebærer at en døpt protestant ikke trenger å døpes på nytt for å bli tatt opp i Den katolske kirke. Misjon er dermed ikke like aktuelt i Norge som i en del andre land.

Når det er sagt så har jo alle som konverterer til Den katolske kirke hatt et eller flere møter med kirken. Som sagt spiller kontekst en rolle ved at mine informanter bor i byer der møte med Den katolske kirken har vært mulig. Flere nevner også møter med kirken i utlandet som når de forteller om sin konversjonsprosess. I mange katolske land er det vanlig at kirkene er åpne for besøkende også utenom messetider, slik at både lokale og turister kan besøke kirkene. Katolske kirker bærer i større grad preg av å være hellige rom enn protestantiske kirker. Det evige lys er tent som tegn på at Kristus er til stede i hostien inne i tabernakelet, og det er ikke like vanlig med konserter og andre arrangementer. Det er også kultur for å være stille når man er i kirken, og ofte er kirken rikt utsmykket med religiøs kunst. Dette bidrar til gi besøkende følelsen av å være i et sakralt rom. En av mine informanter forteller om opplevelser som ung under besøk i forskjellige kirker på ferie i Italia:

Og jeg opplevde nok allerede da to ting som også siden har vært viktig; det ene er jo den sanselige estetiske dimensjonen... det vakre.... at religionen kan favne noe som er vakkert. Og ikke bare handler om en kognitiv ting.... det etiske eller den andre siden ved det, men at det liksom...vakkerheten er en del av det...som jeg var veldig tiltrukket

av, fascinert av. Og det andre var opplevelsen av et hellig rom, som jeg tror jeg hadde ganske tidlig (D).

En annen forteller om opplevelsen av en påskemesse i forbindelse med et opphold i Roma flere år før konversjonen. Her nevnes også følelsen av å være tett på det historiske dramaet som viktig, i tillegg til det estetiske og opplevelsen av for første gang bli rørt til tårer av et vakkert bygg:

Så for meg så var det en veldig spesiell opplevelse av... av kirkens storhet og av kirkens skjønnhet som var veldig... både tiltrekkende, men og sa noe om hva som er sant. Sa noe om hva kirken er. Så det var en sånn åndelig erfaring som sa noe om hva Den katolske kirken er (C).

Kulturen med å la kirken stå åpen mellom messene har man også i St. Olav domkirke i Oslo. Hvem som helst kan gå inn og overvære feiringen av messen eller bare oppleve kirkerommet. En av informantene forteller om sin første tilstedeværelse på en katolsk messe, og om den umiddelbare opplevelsen av at dette her var riktig:

Det kjentes som at jeg kom dit, og så følte jeg med en gang at jeg hørte til, at jeg liksom hadde funnet der jeg hadde lyst til å være. Og da kjennes det ut som at... ja, liksom det som var foranledningen var liksom bare en del av det å bli kallet til kirken (B).

Flere trekker også fram det intellektuelle i sitt møte med Den katolske kirke. Det arrangeres som nevnt både kurs og åpne foredrag i for folk som er interessert i katolisismen, og for flere er dette et viktig møte med kirken. Mange søker også kunnskap om kirken i litteratur, men for et par av mine informanter har særlig møtet med dominikanerne på Majorstuen vært avgjørende. De har begge oppsøkt dette miljøet via bekjente og forteller med entusiasme om dette møtet.

Og så ble jeg med noen ganger. Og ble fascinert der på samme måte som jeg hadde blitt i Italia, kanskje av messen og følelsen av det hellige og estetikk og sånt. Samtidig som du jo... første gang man er på katolske messer så føles det jo litt som om man er på teater. (...) Men så tenkte jeg at dette må jeg jo sette meg inn i da. Og så begynte jeg på et sånt trosopplæringskurs i regi av Dominikus (...) og begynte etterhvert å føle at det å være i en messe ikke bare var teater, men at det var noe jeg mer og mer ble fortrolig med. Det tok litt tid, men det var nok en viktig vei i det også (D).

Videre skal jeg si mer om kontakten som ble opprettet mellom informantene og Kirken. Jeg vil trekke fram forskjellige aspekter ved denne interaksjonen, og formidle hva konvertittene forteller om dette trinnet.

4.5. Interaksjon

Som sagt må alle som ønsker å konvertere til Den katolske kirken gjennom et forberedende kurs. Her får man anledning til å lære mer om kirken og dens tro, og man kan stille spørsmål om og diskutere temaer man er opptatt av. Mine informanter beskriver denne perioden i positive ordelag. En informant som gikk på kurs i Bergen forteller at presten der brukte katekismen som pensum og utgangspunkt for kurset, mens de som gikk på kurs i Oslo beskriver det mer som organiserte samtalegrupper. En av informantene forteller:

Det var interessant. Det var jo på en måte som å sitte i en gruppediskusjon eller samtale, men det var en som var ordstyrer som skulle fortelle mer kanskje enn å skulle styre diskusjonen (B).

En annen informant forteller imidlertid følgende:

De hadde en sånn gruppe du kunne være med på, som jeg var med i, som var... dels samtale, dels munken forteller. Jeg synes ikke det var så innmari pedagogisk egentlig.

Jeg var ikke så veldig fornøyd med det innholdsmessig. Men allikevel, det ga jo noe (D).

Her var jeg særlig opptatt av å høre om det var kultur for å stille kritiske spørsmål, noe alle informantene bekrefter at det var. De forteller også at de etterhvert fikk godt forhold til enkeltpersoner i kirken. Særlig de som gikk til St. Dominikus trekker fram det som etterhvert ble vennskapelige forhold til noen av brødrene der som betydningsfullt. Men også de andre nevner personlige forhold som viktig:

Det å få Maria på plass, å skjønne liksom hva er greia her, det var det som var sist på plass vil jeg si. Det som ble avgjørende da var å snakke med en prest og ikke bare ha en bok. Men at du kan komme med dine innvendinger til en som har peiling og som selv til og med har konvertert. Han skjønner ditt perspektiv og hvilken retning du kommer inn i det spørsmålet med (C).

Samtidig som disse kursene pågikk, gikk mine informanter oftere til messe. Det vil si, de kunne fremdeles ikke motta sakramentene, men de gir uttrykk for at de fikk en stadig dypere forståelse av det som skjer under messen.

Alle som konverterer skal også ha en fadder. Denne skal være tilstede under selve konversjonsritualet, men det er også vanlig med kontakt både før og etter ritualet. Her har man dermed kontakt med en som allerede er innenfor, en man kan henvende seg til med ting man lurer på, en man kan diskutere med og en man dele tro og opplevelser med. Flere av informantene beskriver forholdet til fadderen som nært og viktig for konversjonsprosessen, og fadderordningen har for flere vært viktig for tilknytningen til menigheten:

Det er jo viktig å ha noen anker i menigheten. At det er noen som spesielt ser deg, som savner deg hvis du ikke er der. Noen som bryr seg (C).

Flere av informantene forteller at de i forbindelse med konversjonen leste en del litteratur, noe som også må sees på som interaksjon med kirken. Flere nevner St. Olav bokhandel, den katolske bokhandelen i nærheten av St. Olav domkirke. St. Olav er også navnet på et forlag som eies og drives av Oslo katolske bispedømme, og som gir ut katolske bøker om forskjellige religiøse temaer. Dette er dermed også en måte Den katolske kirke når ut til folk på, i tillegg til kurs, foredrag og andre arrangementer.

4.6. Engasjement

På dette trinnet velger man å ta skrittet helt ut ved å engasjerer seg, eller forplikte seg ved å bli opptatt i Den katolske kirke. Her finner selve konversjonsritualet sted og konversjonsprosessen fullbyrdes ved at man blir tatt opp i kirken og får motta nattverden for første gang.

Rambo skriver en del om det å overgi seg (surrender) på dette trinnet (Rambo, 1993, s. 132-137), men ordlegger seg på en måte som antagelig passer bedre på en del av de miljøene han har forsket på enn på norske konvertitter. Jeg tror neppe mine informanter kjenner seg igjen i beskrivelser som “battle between the forces of light and the forces of darkness. God and Satan contend for the soul of each individual (s. 134)”. De har i alle fall ikke uttrykt seg i like dramatiske vendinger, men aspektet med å overgi seg er allikevel til stede i deler av intervjuene. En av informantene snakker om å ta konsekvensene av det man står for:

Skal man leve et kristent liv så må man jo på sett og vis ta konsekvensene av det.

Liksom dette er det riktige. Jeg følte nok det. Og så har det litt med hele den fyllden av sakramentene og å kunne motta nattverd og føle en ordentlig tilhørighet da, for det er tross alt her jeg hører hjemme. ... Så på sett og vis hadde jeg vel hele tiden, etterhvert som jeg som jeg ble mer og mer kjent med dette, en tanke om at jeg må jo gjøre dette til slutt. Det var mer et spørsmål om når. Når er det riktig (D)?

At man overgir seg innebærer her også at man overvinner det som eventuelt har holdt en tilbake fra å konvertere. Og selv om ikke informantene beskriver at de er blitt holdt tilbake, så nevner de fleste enkelte sider ved katolsk lære de synes er vanskelig å forstå eller å være enig i. Deler av kirkens sexuallære nevnes som utfordrende, og sider ved Maria-tradisjonen

beskrives som fremmed og vanskelig å forstå. Men flere forklarer at de ikke anser alt som like relevant for deres tro og at de derfor opplever det som uproblematisk :

Jeg synes det er litt snålt, men tenker vel om de tingene at det er ikke så farlig at jeg ikke skjønner alt, eller at det er tradisjoner her som jeg synes er rare. Det gjør jo ikke noe. Jeg følte vel kanskje mer og mer at jeg måtte ikke... at det er helt greit å være katolikk uten å måtte akseptere absolutt alt. Og det er en så rik tradisjon at vel ingen kan lære seg og ta inn alt dette, ikke sant. Man kan si at det finnes grunnleggende ting jeg føler jeg må være enig i og stå inne for, og så fins det noe man ikke er helt enig i, og så fins det noe man ikke skjønner helt. Men det er helt alright, synes jeg. Men jeg måtte bli enig med meg selv om det også, at det var greit på en måte (D).

Den katolske kirken har i det siste fått en del negativ omtale i media på grunn av overgrepssaker og kirkens håndtering av disse. Mine informanter gir uttrykk for at de synes det er trist og ille det som har skjedd, men at det ikke er utfordrende for deres tro eller forhold til kirken.

Selve konversjonsritualet og festen etterpå beskrives av informantene som både høytidelig og hyggelig. En av dem omtaler dessuten ritualet som en alvorlig og dramatisk hendelse:

Det var skummelt fordi ... fordi jeg hadde den opplevelsen av at jeg vet ikke hva som kommer til å skje i løpet av min levetid og dette kan innebære martyriet. Rett og slett. Det var såpass alvorlig for meg. Så det var liksom store og alvorlige perspektiver. Samtidig som jeg visste at det var helt rett. At det var akkurat det jeg skulle. Og så er det noe fremmed og noe nytt (C).

På dette trinnet foregår også ofte vitnesbyrd, der konvertitten står fram og forteller om sine opplevelser med den nye troen. I konversjonsritualet i Den katolske kirke er dette implementert i en fast ritus der man bekjenner sin tro for forsamlingen, og det er ikke rom for

personlige innslag her. Men flere av mine informanter forteller om festen etterpå med nærmeste venner og familie tilstede, i tillegg til fadder og i enkelte tilfeller noen fra Kirken. Dette må også kunne sees på som et slags vitnesbyrd, både overfor menigheten og venner og familie som er tilstede under ritualet i kirken. Festen etterpå er dessuten et personlig initiativ til å markere denne overgangen som har funnet sted. Her får også de nærmeste anledning til å vise at de anerkjenner det valget som er blitt gjort og det engasjementet konvertitten nå har forpliktet seg til.

4.7. Konsekvens

Som jeg har vært inne på tidligere (s. 10) kan det å konvertere innebære å tilslutte seg en helt ny religion, men også overgangen fra et kirkesamfunn til et annet, slik tilfellet er hos mine informanter. Det er sannsynlig at det å konvertere til en annen religion får større konsekvenser enn det å tas opp i et nytt kirkesamfunn. Samtidig må en kunne forvente at enhver konversjon vil kunne påvirke konvertitten på flere områder, og i intervjuene spør jeg spesifikt om hvordan konversjonen har påvirket informantene.

Den konsekvensen som er mest åpenbar er det at alle nå går jevnlig til messe i Den katolske kirke. De følger den katolske kirkes kalender med markeringer av de største høytider, merkedager, skriftemål og fastetid, og har også valgt å oppdra sine barn katolsk. Ingen av informantene har for tiden forpliktelser i form av menighetsarbeid, men enkelte har vært delaktige i katekese og kor.

På spørsmål om informantene som katolikker har endret holdninger eller syn på ting, svarer flere at konversjonen ikke oppleves som et stort vendepunkt, men som en del av utviklingen av sin personlige tro. En beskriver at det oppleves «som den samme troen bare i en rikere og fyldigere utgave» (C). Videre forteller samme informant om dybden i Den katolsk lære:

Og så føler jeg samtidig at selv om jeg har oppdaget alt dette, så er det liksom akkurat som om jeg bare har stukket lilletærne ned i alt dette som kirken har å gi meg. Og det er så spennende fortsatt. Det er så mye jeg har lyst til å lære, og det er så mye jeg har lyst til å oppleve. (...) Det er som et stort skatteskammer (C).

Denne muligheten til å fordype seg og stadig utvikle troen er noe alle informantene kommer inn på. En sier det på denne måten:

Jeg opplever nok konversjonen ikke som noe veldig vendepunkt, men at det bare er en prosess som på en måte startet et sted, og så ble konversjonen et steg på den veien, og så fortsatte det etterpå. Så jeg opplever ikke at det er noe annerledes nå enn det var før jeg konverterte (D).

En informant som var ganske ung under konversjonen opplever derimot at troen har endret seg veldig, og sier at det er nærmest snakk om en helomvending. Videre presiserer vedkommende dette slik:

Jeg var så ung da jeg konverterte. Og jeg var nok ikke helt ferdig med å utvikle standpunktene mine da jeg konverterte heller. Så jeg har vel bare fått bekrefte ting som jeg har tenkt at er riktig, sånn i forhold til familie og ekteskap og den type ting, som har vært kjempeviktig for meg alltid (...). Så det er mer det at jeg har utviklet noen standpunkt enn det at jeg har endra dem (B).

Når jeg spurte informantene om de hadde endret syn på enkeltsaker så var fellesnevneren i hovedsak at det mer var snakk om en bekreftelse og fordypning av troen. Som tidligere nevnt har også flere funnet seg til rette med at det ikke er alt man må være enig i eller forstå fullt ut, og ikke alle teologiske spørsmål oppleves like relevante og viktige for informantene. I forbindelse med utviklingen av troen nevnes dessuten det å bruke intuisjon og erfaring i tilnærmingen til mysteriene, som en motsetning til det å intellektuelt forstå noe:

Det er den sakramentale siden av kirken som er noe av det som kanskje tok lengst tid å bli vant til. (...) Dette med realpresensen i nattverden. Hva man skal tenke om disse tingene? Det er jo noen grunnleggende paradokser, eller grunnleggende vanskelige ting å forstå i dette. Som du kanskje forstår mer intuitivt enn du forstår intellektuelt. Og den intuisjonen eller den måten å leve med det på er kanskje noe som kommer

gjennom en praksis, mer enn at det er noe du leser deg til. Nå opplever jeg på sett og vis realpresensen i nattverden, at det er både brød og vin og Jesu blod og legeme. Jeg opplever det som grunnleggende sant. Uten at jeg helt kan begrunne det. Jeg opplevde det kanskje ikke sånn for 10 år siden (D).

Her pekes det altså på nødvendigheten av å erfare noe over tid for at det skal få utvikle seg og etterhvert gi en mening. En annen trekker fram opplevelsen av å ha muligheten til å stille spørsmål og fundere som noe positivt ved Kirken:

Det gir meg et rom å være i (...) hvor jeg kan komme med de tankene og opplevelsene jeg har, knytta til troen, uten at jeg må gjøre rede for alt mulig. Hva jeg måtte tilslutte meg eller avvike fra eller ha en liten egen tanke om, eller om jeg foretrekker det ene eller det andre. Hvor det er greit liksom. Hvor det ikke stilles så høye krav til en, det er ikke så ensretta, opplever jeg (A).

I forbindelse med vanskelige teologiske spørsmål nevnes gudsbildet som noe av det som tydeligst har endret seg i denne informantens tro:

Og noe av det som er viktigst for meg er et helt annet gudsbilde. Eller rettere sagt at det er mulig å tenke og reflektere omkring gudsbilder. Forestillinger om hva det er, det vi kaller Gud, det har vært det viktigste (A).

En konsekvens av konversjonen som alle mine informanter peker på er fellesskapsfølelsen de opplever i Kirken. Det at Den katolske kirken er internasjonal gjør at man har mulighet til å oppsøke kirker og føle seg "hjemme" nesten overalt i verden. Også de katolske menigheten i Norge bærer preg av å være del av en internasjonal kirke. Folk med tilknytning til svært mange forskjellige land går til messe i de katolske kirkene her, noe som styrker følelsen av å tilhøre en verdenskirke. Denne enheten på tvers av ulike bakgrunner beskrives på følgende måte av en informantene:

Jeg finner den enheten på tvers av alt det som skiller oss med yrkesbakgrunn, utdanningsbakgrunn, sosiale skiller, nasjonale skiller. Om vi tiltrekkes av lovsang, eller av stille tilbedelse, av fast liturgi eller frie bønner. Alt dette her finner du igjen i Den katolske kirke, og uansett hva som er ditt hjertespråk så finnes dette her (C).

Samtidig problematiseres dette internasjonale aspektet. Den samme informanten nevner det å være minoritet i egen kirke som en utfordring, og peker på at det blir mange grupperinger som opererer hver for seg:

Og spesielt syns jeg det er vanskelig med at de andre nasjonalitetene, når de lager egne barnearbeid, egne ungdomsarbeid, egne ungdomsturer og ungdomslag for sin nasjonalitet, det syns jeg er veldig feil (C).

Informanten sier videre at det ville ha vært bedre om gruppene gikk sammen om å lage et skikkelig bra tilbud som inkluderte alle, slik at alle følte at de hadde tilhørighet der. En annen informant peker på de samme utfordringene og opplevelsen av at dette spesielt går utover de etnisk norske:

Det tror jeg er et problem i Norge forøvrig, i hvert fall i Oslo, og spesielt i St. Olav menighet, at det er veldig mange tydelige grupper (...) som går på nasjonalitet. Men den norske gruppa, den fins ikke. Fordi vi alle sammen på en måte har våre nettverk fra før, mens de som flytter til Norge kanskje søker og finner nettverket sitt i kirken. (...) Den fellesskapsfølelsen finnes ikke for nordmennene (B).

Alle informantene gir allikevel uttrykk for at det å være katolikk er rett og noe som oppleves som en styrke i livet. De nevner flere forskjellige positive sider ved det å tilhøre Den katolske kirke, blant annet at det gir styrke å ha et tydelig trosfundament i vanskelige situasjoner. En

trekker frem at det å ha en felles tro styrker ekteskapet. I tillegg nevnes gleden over sakramentene som «liksom pakker inn hele hverdagen din og hele livsløpet ditt» (B).

Kapittel 5: Drøfting

Jeg vil i dette kapittelet hente fram mine forskningsspørsmål og belyse disse med funn fra analysen. Jeg vil også trekke inn noe av det Rønningen (2017) kommer fram til i sin oppgave og drøfte noen av hennes funn opp mot mine. Videre diskuterer jeg funnene opp mot tidligere nevnt teori.

5.1. Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?

Som tidligere nevnt (s.10) presenterer Lofland og Stark i tillegg til predisponerte psykologiske karakteristikk også fire situasjonsbestemte faktorer som kan forklare religiøse konversjoner: vendepunktet når man innser at det gamle ikke lenger er tilstrekkelig, utvikling av følelsesmessige bånd til en ny gruppe, svakere bånd til folk utenfor gruppen og til sist en intensivering av de nye sosiale båndene. Av disse er spesielt den første faktoren beskrivende for mine informanternes forklaring på hvorfor de forlater sin religiøse sammenheng. En sier rett ut om tiden i en tidligere menighet: «Jeg hadde egentlig aldri følt meg hjemme der. Det skjønner man jo som voksen; at det her var feil (A).» Her sier informanten selv at han som voksen nå har en annen oppfatning av denne tiden enn det han tidligere har hatt, og han sier implisitt at han nå ser tilbake på og forstår perioden med andre og nye perspektiver. Dette minner om det David A. Snow og Richard Machalek beskriver som endringer av attribusjoner (denne oppgaven, s. 20), det vil si at ny innsikt og nye forklaringsmønstre brukes til å forklare tidligere situasjoner. En annen informant beskriver sitt forhold til den tidligere menigheten slik:

Jeg fant kanskje ikke helt et miljø som jeg følte meg hjemme i. Jeg følte meg heller ikke helt hjemme i det teologiske. Det var ikke helt meg. Uten at jeg kanskje reflekterte så mye over det da, men det var bare ikke helt kjemi på en måte den gangen (D).

Også her ser man at informanten selv er klar over at det kan ligge en forskjell i hvordan han i dag reflekterer over hvorfor han forlot en religiøs sammenheng, og hva han kan ha tenkt mens det pågikk.

Som nevnt (s. 28) var det for to av informantene mer det at de gikk fra en kontekst der religion ikke spilte noen stor rolle enn at de forlot en religiøs sammenheng til fordel for en annen. De var tidligere medlemmer i Den norske kirke, men ikke spesielt aktive. Om man trekker inn Lofland og Starks faktor der man har et vendepunkt når man innser at det gamle ikke lenger er tilstrekkelig, så er det ikke den gamle menigheten eller kirken som ikke lenger oppleves som tilstrekkelig. En av informantene forteller: «Jeg hadde jo ikke noen god tilknytning til en kirke eller en menighet eller en prest, så det var på en måte ikke noe å ta noe oppgjør med (B).» Det ser heller ut til at det var et behov som etterhvert meldte seg som førte til at man bestemte seg for å finne ut av en del spørsmål.

Og jeg var heller ikke så opptatt av religiøse spørsmål. Jeg var vel litt...indifferent kanskje...til det hele. Uten at jeg tok avstand på noe vis. Men følte liksom ikke at det var så viktig... for meg da. Og så ble det viktig... viktigere jo eldre jeg ble i den perioden, og særlig etter at jeg begynte å jobbe. (...) Men hele grunnen til at jeg etterhvert begynte å nærme meg det katolske var en følelse av at jeg måtte finne ut av dette (D).

En av informantene som tidligere var aktivt med i en menighet i Den norske kirke, nevner det å få barn som et vendepunkt der man innser at det gamle ikke lenger er tilstrekkelig.

Utviklingen i Den norske kirke beskrives som «en teologisk oppløsning som går veldig fort (C)», og informanten sier i den forbindelse: «Jeg ville ikke overlate mine barn til denne kirken. Så det ble jo liksom et avgjørende steg.» Her er det det i mye større grad et tydelig oppgjør med noe som ikke lenger oppleves som tilstrekkelig.

Slik jeg oppfatter mine informanternes motivasjon til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke, så er det først og fremst den første av Lofland og Starks situasjonsbestemte faktorer som gjør seg gjeldende (vendepunktet når man innser at det gamle ikke lenger er tilstrekkelig). De tre andre faktorene (utvikling av følelsesmessige bånd til en ny gruppe, svakere bånd til folk utenfor gruppen og til sist en intensivering av de nye sosiale båndene) er også tilstede i konversjonsprosessene, men jeg opplever at de ikke er avgjørende

for konversjonen. Disse faktorene er heller en naturlig konsekvens av at man på grunn av den første faktoren velger å nærme seg Den katolske kirke. Hva som førte mine informanter i nettopp denne retningen skal belyses nærmere i neste kapittel.

5.2. *Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?*

Allerede i forskningsspørsmålet tas det for gitt at konvertitten er en aktiv og søkende part, som selv tar initiativ og velger å nærme seg Den katolske kirke. Dette er i tråd med nyere forskning på konversjon, som anser konvertitter som selvstendige individer, som gjerne selv tar kontakt med andre miljøer, og som selv velger å konvertere (s. 10 i denne oppgaven). Dette stemmer også med mine informanter, som alle selv oppsøkte Den katolske kirke. Flere av mine informanter hadde før konversjonsprosessen hatt flere positive opplevelser med Kirken på reiser i katolske land, men det er også delvis preget av tilfeldigheter at de valgte å nærme seg Den katolske kirke. Ingen av informantene forteller at de ble oppsøkt av representanter for Kirken, men to forteller at de bestemte seg for å besøke St. Dominikus etter tilfeldig kontakt med andre som også var interessert i katolisismen. En forteller også at det var naturlig å ønske å lære mer om dette, da ektefellen hadde konvertert noen år tidligere. Det at ektefellene også var positive og nysgjerrige på Den katolske kirke ser ut til å ha spilt en viktig rolle for tre av de fire informantene. Jeg vil si mer om dette i et senere kapittel (s.57). Av Lofland og Skonovds (s. 13 i denne oppgaven) seks forskjellige motiver for konversjon virker det som om *intellektuell konversjon* er det som best kan sies å beskrive konversjonsprosessene her, særlig til de to informantene som oppsøkte St. Dominikus. I denne konversjonskategorien går konvertitten aktivt inn for å tilegne seg mer kunnskap om religiøse temaer, og gjennom denne utviklingen nærmer man seg en religiøs organisasjon. En forteller:

Og det som tiltalte meg var den intellektuelle takhøyden, altså. Plutselig kom du i et miljø hvor det virkelig var intellektuell høy standard rett og slett. På alle foredrag og forelesninger og prekenes. Og når jeg går til messer (...) det er alltid short and to the point. Det er aldri noe sånn "mumle, mumle" løst prat, liksom. Så det var det som tiltrakk meg, tror jeg.

Men også de som ikke gikk til St. Dominikus trekker fram det å kunne lære mer som noe positivt og styrkende for troen. Den dybden og det omfanget som de finner i Den katolske kirkes lære blir omtalt som «skattkammer (C)» og «fordypning i troen (B)».

Samtidig er det tydelig at flere aspekter spiller inn hos samtlige informanter. Det mystiske trekkes fram av flere. Det er ingen som forteller om dramatiske episoder hvor de plutselig ser Gud eller, som Paulus, blir blendet av lyset. Men alle forteller at det intellektuelle ikke er alt. En beskriver en opplevelse i Peterskirken slik:

For meg så var det en veldig spesiell opplevelse av... av kirkens storhet og av kirkens skjønnhet som var veldig... både tiltrekkende, men som også sa noe om hva som er sant. Sa noe om hva kirken er. Så det var en sånn åndelig erfaring som sa noe om hva Den katolske kirken er (C).

Her legges det vekt på opplevelsen av det hellige, noe som kan sees på som noe helt annet enn det intellektuelle. Opplevelsen i seg selv bidrar med noe som ikke kan settes ord på, og utfyller dermed den intellektuelle religiøsiteten. Erfaringen av det hellige er noe man ikke kan lese seg til eller lære på en forelesning. Det må erfares av hver enkelt, og flere av mine informanter beskriver slike erfaringer i forbindelse med besøk i kirkebygg, som i Den katolske kirke regnes som hellige rom, der Jesus faktisk er tilstede i form av hostien. Det aspektet som Lofland og Skonovd (s.13 i denne oppgaven) kaller *hengiven konversjon* er også tilstede i flere av mine informanters konversjonsprosesser. Her anses de mellommenneskelige båndene som sentrale, og behovet og opplevelsen av å være elsket og å høre til et sted er dominerende. Det at tre av mine informanter deler sin tro med ektefellen kommer jeg som sagt tilbake til, men jeg ønsker å ta med et sitat som framhever det å høre til et sted som sentralt:

Når folk spør meg: “Har du kommet hjem? Føler du deg mer hjemme (i Den katolske kirke)?” Da svarer jeg: “Nei. Jeg føler meg ikke mer hjemme. Jeg kom hjem.” Akkurat sånn er det. Jeg kom hjem (C).

Også Rønningen (2017, s. 37) beskriver i sin oppgave konvertittene som søkende aktører med behov for tilhørighet:

De oppgir et behov for å utforske troen, og har da gjerne søkt etter en religiøs tilhørighet som samsvarer med deres oppfatning av tro og deres trosbehov. Flere oppgir at de har vært gjennom en søkeprosess, der de har oppsøkt Den katolske kirke på ulike måter.

Dette er ikke veldig forskjellig fra mine informanter, som også beskriver at de har vært gjennom en prosess. Men der flere hos Rønningen har vært interessert i og utforsket flere forskjellige kirkesamfunn, gir ikke mine informanter inntrykk av å ha “testet ut” Den katolske kirke. Det har snarere vært snakk om en utvikling, fordypning og styrking av en allerede eksisterende tro. Dette er også tilfelle for flere av Rønningens informanter, men det Lofland og Skonovd omtaler som *eksperimentell konversjon* (s. 13 i denne oppgaven) er ikke beskrivende for mine informanter. Med et unntak, der kvekerne nevnes i en bisetning, er det ingen som har oppsøkt andre trossamfunn enn Den katolske kirke etter at de forlot sin opprinnelige religiøse sammenheng.

5.3. *Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?*

Som jeg tidligere har vært inne på (s. 10) kan man stille spørsmål ved om det å gå fra et kristent trossamfunn til et annet i det hele tatt bør betegnes som konversjon. Det er uansett sannsynlig at det i dag er mindre oppsiktsvekkende og vil føre til færre konsekvenser enn om man konverterer til en helt annen religion. Den katolske kirke har en del til felles med Den norske kirke, tradisjoner og religiøs praksis endrer seg ikke radikalt for konvertittene, og for de fleste utenforstående blir det å konvertere fra Den norske kirke til Den katolske kirke ikke sett på som noen helomvending. Jeg skriver «de fleste» da Den katolske kirke av enkelte miljøer tidligere ble sett på som nærmest «Den store skjøgen» og en «farlig» konkurrent til Den norske kirken. Disse holdningene preger, om ikke i like ekstreme formuleringer, fremdeles enkelte miljøer.

Jeg har tidligere nevnt Rambos fem typer konversjoner med ulik grad av “radikalitet” (s. 12). De mest radikale, *fracfall* og *tradisjonell overgang fra en religion til en annen*, er ikke relevant for mine informanter, mens jeg vil hevde at begrepene *intensivering*, *tilhørighet* og *institusjonell overgang* alle i større eller mindre grad beskriver deres konversjonsprosesser. Det er her snakk om konversjoner med liten grad av radikalitet, et utgangspunkt jeg mener kan ha gjort det enklere for mine informanter å konvertere. Som nevnt beskriver flere av dem sin vei til Den katolske kirke som en fordypning og styrking av troen, og ingen av informantene forteller om store betenkeligheter eller kvaler i forbindelse med konversjonen. Som tidligere nevnt er det noe av praksisen og enkelte teologiske dogmer som kan oppleves noe fremmed i starten, men som får større mening når man erfarer det over tid. Realpresensen i nattverden er blitt nevnt, og en informant sier følgende om Maria-dyrkelsen:

Det vanskeligste for meg det var Maria. Fordi jeg var veldig redd for å bli en avgudsdyrker. (...) Det som ble avgjørende da var å snakke med en prest og ikke bare ha en bok. (...) Så begynte ting å falle på plass, (...)men jeg hadde ikke rukket å bli bestevenn med Maria, da, før jeg konverterte. Men jeg hadde kommet langt nok til at jeg turte å gå inn i Den katolske kirken. Og at jeg våget å si: “jeg tror og bekjenner alt det som Den katolske kirke lærer og bekjenner”. Og jeg tenker på det først og fremst som en tillitserklæring til Kirken, at jeg vil lære og tro det som Kirken lærer meg. Og det var jeg villig til (C).

Det er allikevel enkelte temaer og spørsmål som har vært mer problematiske enn andre. De fleste nevner at overgrepssakene i Kirken har vært vanskelige og vonde å høre om. Det har likevel ikke stoppet mine informanter fra å bli eller fortsette å være katolikker. Flere ser på det at enkeltmennesker gjør dårlige handlinger som negativt for Kirken, men uten at det svekker troen. Det er allikevel et tema de uttaler seg om, og forholdet mellom idealer og praktisk liv blir diskutert på følgende måte:

Et spørsmål som kanskje tok litt tid å venne seg til var for forholdet mellom idealer og praktisk liv. Den pastorale sjelesorgen og samtidig idealene. Jeg har jo på en måte

veldig sans for at man kan tørre å ha tydelige idealer for menneskelivet og samtidig ha et syn på at idealene er vanskelig å oppnå. At ingen av oss oppnår dem. (...) Pollestad sa en gang at det fins både en prekestol og en skriftestol. Og at prekestolen er for idealene og skriftestolen er for alle oss mennesker som ikke klarer å leve opp til idealene. Det er noe veldig riktig og bra i det. Og samtidig så er det en slags balanse mot det som kirken alltid blir kritisert for, at den er dobbeltmoralistisk selvfølgelig (D).

Videre nevner flere at de har litt problemer med Kirkens syn på seksualitet, skilsmisse og homofili. Rønningen (2017, s. 57) nevner også dette, i tillegg til abort og kvinnelige prester, som verdier informantene synes det er vanskelig å forholde seg til. Dette er også temaer som tas opp av "Også vi er Kirken" (s. 8 i denne oppgaven), noe som tyder på at det er flere som opplever dette som vanskelig, samtidig som det vitner om en slags intern aksept for å oppleve det som vanskelig. Ikke alle informantene er helt enig med Kirken i alle spørsmål knyttet til dette, uten at det har noen stor betydning for deres tro og liv som katolikker. Det at enkelte kan oppleve at Kirken fremstår dømmende, blir gjerne balansert mot den erfaringen de selv har av hvordan Kirken opptrer overfor enkeltmennesket.

Men min erfaring er at Kirken er hard i prinsippet og myk i møte med enkeltmennesket, og det har jeg litt sans for. At vi har disse prinsippene, men man vet at vi ikke klarer å leve opp til dette. Vi er fulle av feil og mangler og sprekker og sår, og det må også Kirken forholde seg til. Og det gjør den i mange sammenhenger på en god måte. Det er min erfaring (A).

Videre diskuterer samme informant denne spenningen mellom det som enkelte ser på som konservativt og utdatert og de idealene man forholder seg til i et normal og moderne liv.

En venn av meg som er ateist, lurer på hvordan man i all verden kan gå inn, som et voksent reflektert menneske, i det mest hierarkiske reaksjonære kirkesamfunnet som finnes, i følge ham. Men jeg prøver å forklare at liksom noe er viktig for meg, og noe

er mindre viktig for meg. “Men du må jo kjøpe hele pakka,” sier han. Nei, tenker jeg, altså, jo, til en viss grad, men du kan legge større eller mindre vekt på ting, og så er det lov å bruke hue og sin egen samvittighet (A).

Dette er riktignok refleksjoner som gjøres nå, flere år etter at informantene konverterte, men det sier allikevel en del om hvilke spørsmål som ble ansett som vanskelige, og hvordan man i løpet av konversjonsprosessen valgte å forholde seg til disse. Alle forteller dessuten at det på konversjonskurset var rom for og akseptert å stille kritiske spørsmål og ta opp vanskelige diskusjoner, og flere forteller at disse kursene av og til bar preg av å være diskusjonsgrupper ledet av en prest.

Et tema som alle mine informanter sa noe om når vi snakket om betenkeligheter med å konvertere, var hvordan den nærmeste familien forholdt seg til denne prosessen. Dette vil jeg diskutere videre i følgende kapittel.

5.4. Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?

I teorikapittelet (s. 10) nevner jeg Long og Haddens sosialiseringsteori der sosial innlemmelse ble sett på som en viktig faktor for den store veksten i *The Unification Church* i USA. Videre i samme kapittel (s.13) trekker jeg in Lofland og Skonovds forskjellige motiver for konversjon, der hengiven konversjon, hvor mellommenneskelige bånd og opplevelsen av å være elsket og å høre til et sted er sentrale. Rønningen peker i sin oppgave på flere eksempler der informantene forteller at sosiale relasjoner har vært avgjørende for deres konversjonsprosess, men kommer også med eksempler på at det sosiale ikke har hatt noen direkte påvirkning (Rønningen, 2017, s. 39). Slik jeg forstår mine informanter har sosiale relasjoner ikke vært den primære motivasjonen eller drivkraften i konversjonsprosessene, og det er ingen som nevner det sosiale eller måten de ble tatt i mot i Kirken som avgjørende for deres konversjon. Allikevel er det en del som tyder på at sosiale relasjoner har spilt en viktig rolle. Tre av mine fire informanter har ektefeller som har konvertert til Den katolske kirke. De bruker ofte vi-form når de snakker om konversjonsprosessen og forholdet til Kirken, og det er tydelig at troen er noe de har felles. De har også valgt å døpe og oppdra sine barn katolsk, og det virker som om Kirken er en del av familiens identitet - et slags familie-prosjekt.

Samtidig nevner de samme informantene en viss skepsis eller motstand fra sine foreldre i forbindelse med konversjonsprosessen. Foreldrene har av forskjellige årsaker vært skeptiske til Den katolske kirke, og flere av informantene beskriver dette som vanskelig:

Så for dem (foreldrene) var det jo mye mer utfordrende. Fordi de tror jo at jeg går inn i noe som er feil, og at jeg begynner å tro på noe som er usant. Så for dem så var det veldig tøft. Og vi måtte liksom bare være enige om at vi kan rett og slett bare ikke snakke om dette lenger (C).

En annen forteller om følgende reaksjon fra faren: «Du har gjort mye rart, men dette her mener du ikke (A).» Allikevel forteller alle at foreldre og annen familie har vært til stede både ved konversjonsritualet og ved senere barnedåper.

To av informantene nevner også det å forlate menigheten til fordel for en annen som noe problematisk, og at både forpliktelser og sosiale bånd holdt dem litt igjen. Men andre hensyn var viktigere, og de valgte altså å konvertere.

I konversjonsprosessen får alle tildelt en fadder, som ikke har noe formelt ansvar utover å være med under seremonien og ellers være der som en samtalepartner og støttespiller. Alle informantene snakker positivt om denne ordningen, og fadderen har vært en viktig sosial relasjon under hele prosessen.

Fadderen min som var en såpass bauta liksom, i det katolske Oslo. Og er en veldig blid og imøtekommende person generelt, og det var veldig lett å føle seg trygg på henne. Også fordi vi var flere sammen i familien, så har det også vært en veldig fellesskapsfølelse i det (B).

Fadderordningen er et tiltak Kirken har for å sikre en viss grad av sosial tilhørighet i menigheten, samtidig som det blir enklere og tryggere for konvertitten å komme med spørsmål og å diskutere temaer en er opptatt av. Som jeg har vært inne på (s. 39-40) opplever enkelte at det internasjonale miljøet som preger Kirken kan være utfordrende. Det at det dannes forskjellige grupperinger med utgangspunkt i felles bakgrunn, kan føre til at de etnisk

norske ikke har den samme gruppetilhørigheten. Dette kan til en viss grad oppveies av fadderordningen. En av informantene forteller om forholdet til fadderer. Også her brukes vi-form, som vitner om at dette er noe vedkommende har felles med ektefellen:

De har hatt en ganske stor rolle, ikke akkurat som fadder der og da, men liksom i det hele tatt fra disse foredragene og gruppene. Og så har de etter hvert blitt husvenner på en måte, sånn hjemme hos oss. Vi treffer dem ikke bare i kirken, men har dem av og til på besøk hjemme til middag og sånn (A).

Den sosiale tilhørigheten synes ikke å være like viktig for dem som går i St. Dominikus, som sagt er dette en ordenskirke og ikke en menighetskirke. De trekker derimot personlig kontakt med enkeltpersoner fra Kirken som givende. Det gjør for såvidt de andre informantene også, men de trekker samtidig inn flere aspekter ved den sosiale tilhørigheten i menighetene. Rønningen (2017, s. 42) nevner også informantenes positive forhold til prestene som viktig, både de sosiale båndene men også prestenes egenskaper til å formidle katolsk tro og lære. Dette peker også flere av mine informanter på.

En som hadde mange av forelesningene var Arnfinn Haram, som du jo sikkert kjenner av navn. Han ble etterhvert også en viktig person for meg, som han var for mange konvertitter. Fordi han var en veldig karismatisk mann, og han ble en interessant samtalepartner. Så etterhvert ble han en viktig person, rent konkret, i forhold til min egen konvertering (D).

Alle mine informanter forteller også at de nå som katolikker verdsetter den opplevelsen de har av å tilhøre en verdenskirke, med medlemmer over hele verden. Det å kunne gå inn i en katolsk kirke i hvilket som helst land og føle en form for tilhørighet, er også en form for sosial kontekst. Jeg har tidligere nevnt (s. 14) at Rambo skiller mellom makro- og mikrokontekst, der makrokontekst er storsamfunnet eller det landet man bor i, mens mikrokontekst er den familien, venner og ulike grupperinger man tilhører. Den katolske kirke kan dermed sies å befinne seg i en enda større kontekst, overordnet forskjellige kulturer og nasjonale grenser.

Kapittel 6: Oppsummering

Formålet med denne studien har vært å undersøke konversjonsprosessen hos fire personer som har konvertert til Den katolske kirke. Ved å foreta et dybdeintervju av fire informanter har jeg hatt muligheten til å studere ulike sider ved denne prosessen. Med et såpass lite empirisk grunnlag har det som sagt ikke vært et forsøk på å generalisere eller å trekke noen konklusjoner, men å bidra med kvalitative beskrivelser av fenomenet. Prosjektet har gitt mulighet til forståelse og innblikk i informantenes unike og personlige erfaringer med konversjon, og er dermed et bidrag til beskrivelse av en sammensatt og omfattende prosess.

Netta Marie Rønningens masteroppgave i sosiologi (2017) har vært til inspirasjon og en veiviser til mye av teorien. Hun påpeker i avslutningen (s.77) at tidligere studier av katolske konvertitter ikke i særlig grad tar for seg utfordringer og vanskelige sider ved det å konvertere til Den katolske kirke, og at hennes oppgave dermed bidro med noe nytt innenfor feltet i Norge. I utgangspunktet var det særlig denne problematikken jeg ønsket å fordype meg i, og arbeidstittelen på min oppgave var derfor lenge «Tro og tvil hos norske konvertitter». Det at tittelen etterhvert ble endret har å gjøre med at begrepsparet «tro og tvil» i seg selv er svært problematisk. Hva er «tro» og hva er «tvil»? Jeg erfarte dessuten, etter å ha gjennomført de fire intervjuene, at det var mye «tro» og lite «tvil» hos mine informanter, med den forståelsen jeg i utgangspunktet hadde av begrepene. Jeg valgte derfor isteden å nærme meg problematikken gjennom forskningsspørsmålene.

For å systematisere materialet jeg satt igjen med etter at intervjuene var gjennomført, brukte jeg Lewis Rambos 7-trinns modell for studier av religiøse konversjoner. Dette er en tverrfaglig holistisk modell som trekker inn flere forskningsdisipliner. Modellen legger vekt på at konversjon er en prosess, og samsvarer dermed med en del nyere forskning. Her blir religiøs konversjon ansett som en frivillig prosess, der konvertitten er en aktivt handlende part.

Videre brukte jeg følgende forskningsspørsmål for å drøfte materialet opp mot forskjellige teorier og funn fra tidligere forskning, særlig hos Rønningen:

- Hva motiverte informantene til å forlate sin religiøse sammenheng til fordel for Den katolske kirke?
- Hva gjorde at informantene valgte å nærme seg katolisismen og Den katolske kirke?
- Hadde informantene betenkeligheter med å konvertere?
- Hvilken rolle spilte sosiale relasjoner i konversjonsprosessene?

Under de to første spørsmålet diskuterte jeg forskjellige «push and pull» faktorer i det som kom fram i intervjuene, altså hvilke omstendigheter som bidro til at de valgte å forlate sin religiøse sammenheng og hva som bidro til at de endte opp som katolikker. Noen av informantene forteller om menigheter de av ulike grunner ikke lenger følte seg hjemme i. Blant annet nevnes utviklingen i Den norske kirke og det som en av informantene beskriver som «teologisk og liturgisk oppløsning (C)», mens en annen forteller at menighetens praksis og gudsbilde følte mer og mer fremmed. Samtidig hadde to av informantene liten religiøs tilknytning, og det var mer snakk om hva som trakk dem mot katolisismen.

Alle informantene nevner bredden og dybden i Den katolske kirkes lære som sentralt for at de valgte å nærme seg katolisismen. De gir uttrykk for at de ble godt tatt i mot og fulgt opp gjennom konvertitt-kurset, og de forteller om inspirerende og utviklende samtaler med andre konvertitter og representanter for Kirken. I tillegg til den intellektuelle siden av konversjonsprosessen nevner alle også en åndelig side. Det å være til stede i kirkerommet og å overvære messer blir beskrevet som noe som over tid legger til rette for en dypere og mer intuitiv erfaring Kirkens lære.

Når det gjelder «betenkeligheter med å konvertere» ga ikke informantene uttrykk for at de noen gang lurte på om de skulle konvertere eller ikke. Konversjonsprosessene bærer heller preg av å være en utvikling, der man fra å bli interessert i og berørt av Den katolske kirke, går videre med et ønske om å lære og å nærme seg det katolske mer og mer. Informantene forteller om flere temaer de synes er vanskelige, og om deler av lære og praksis det har tatt tid å bli vant til. Flere nevner Kirkens syn på sexualmoral som noe de har problemer med å dele fullt ut, men forklarer samtidig at en del slike spørsmål er mindre relevante for deres tro og religiøsitet. Noe som har vært vanskeligere er de forskjellige overgrepssakene som den siste

tiden har blitt avslørt. Flere gir uttrykk for at de syns dette er tungt å forholde seg til. En av informantene poengterer i den forbindelsen at det er viktig å skille mellom enkeltpersoner og Kirken, og at det er nødvendig å «vise at Kirken består av flere gode folk enn dårlige folk (B).»

Under spørsmålet om sosiale relasjoner har jeg påpekt at de tre informantene som også er gift med en konvertitt, ofte uttaler seg i vi-form. Dette mener jeg viser at troen og tilhørigheten i Den katolske kirke er noe de står for sammen, og noe som er viktig for deres forhold.

Informantene har litt delte erfaringer når det gjelder menighetstilhørighet, men det virker på meg som om det sosiale, bortsett fra at de deler sin tro med ektefellen, ikke har vært det som har drevet dem til Den katolske kirke. Samtidig spiller sosiale relasjoner en rolle, og alle nevner relasjoner til forskjellige prester som viktige. Jeg har i denne forbindelsen også kommet inn på at flere opplevde det som noe vanskelig at deres foreldre stilte seg spørrende eller negative til at de skulle konvertere.

Som sagt har jeg i denne oppgaven ikke ønsket å tolke utsagn eller å problematisere det at informantenes uttalelser kan være preget av at de i dag er katolikker. Det kan selvsagt være at slike forhold fører til at informantene gir inntrykk av en mindre konfliktfylt konversjonsprosess. Det at de nå snakker som katolikker kan i mange tilfeller også innebære at de inntar en forsvarsposisjon i vanskelige spørsmål. Jeg har presentert flere teorier (s. 22-23) som forsøker å forklare hvordan dagens ståsted kan prege det som blir fortalt om konversjonsprosessen, og hvordan tidligere erfaringer kan tolkes på måter som stemmer overens med det nye virkelighetsoppfatningen. Men dette har ikke i særlig grad blitt problematisert i analyse- eller drøftingskapittelet. Jeg har riktignok nevnt disse teoriene i forbindelse med at informantene selv påpeker at de i dag ser annerledes på diverse forhold enn de gjorde tidligere. Men det har vært min intensjon å bruke informantenes uttalelser, slik jeg oppfatter at de ble ment i sin sammenheng, uten å tolke eller å forsøke å finne den egentlige meningen.

Litteratur

Aadland R. H. (2019). *Sta. Sunniva av Selja*. Hentet fra: <http://stasunniva.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).

Bergwitz, H. (Red.). (1936). *De søkte de gamle stier*. Oslo: Aschehoug.

Bonifatiuswerk. (2018). *Auftrag*. Hentet fra <https://www.bonifatiuswerk.de/werk/auftrag/> (lesedato: 25.04.2019).

Den katolske kirke. (2010). *Voksenkatekumenatet og opptagelse i Den katolske kirkes fulle fellesskap*. Hentet fra <http://www.katolsk.no/dokumenter/norden/20090921b> (lesedato: 25.04.2019).

Den katolske kirke. (2011a). *Dåpens sakrament*. Hentet fra <http://www.katolsk.no/tro/tema/sakramenter/artikler/daap> (lesedato: 25.04.2019).

Den katolske kirke. (2011b). *Liturgiske ritualer: Konvertittopptagelse-enkel*. Hentet fra <https://www.katolsk.no/praksis/kirkearet/konvertittopptagelse-enkel> (lesedato: 25.04.2019).

Den luthersk-romersk-katolske kommisjon for kristen enhet. (2015). *Fra konflikt til fellesskap*. St. Olav forlag

Den norske kirke. (2016). *Inn- og utmelding på nett*. Hentet fra <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/aktuelt/inn--og-utmelding-pa-nett/> (lesedato: 25.04.2019).

Den norske kirke. (2018). *Medlemsstatistikk*. Hentet fra <https://kirken.no/nb-NO/om-kirken/bakgrunn/om-kirkestatistikk/medlemsstatistikk/> (lesedato: 25.04.2019).

NAOB - Det norske akademis ordbok. (2018). *katolsk*. Det Norske Akademi for Språk og Litteratur og Kunnskapsforlaget i fellesskap. Hentet fra <https://www.naob.no/ordbok/katolsk> (lesedato: 25.04.2019).

Gustavsson, B. (2000). *Kunnskapsfilosofi*. Wahlström & Widstrand

Halvorsen, H. E. V. (1998). *Fra passive protestanter til praktiserende katolikker - En studie om konversjon til katolisismen*. Hovedfagsoppgave, Institutt for sosiologi og samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo

Hammerstad, B.O. (2014). *Her er oversikten over Norges mest besøkte menigheter*. Hentet fra <http://www.dagen.no/Nyheter/menighet/Her-er-oversikten-over-%E2%80%A8Norges-mest-bes%C3%B8kte-%E2%80%A8menigheter-128432> (lesedato: 25.04.2019).

Hansen, J. E. (2016). *Med ett ben på jorden*. Press

Hegna, L. (Red.). (2016). *Katolsk kirkeliv i Norge gjennom 1000 år*. St. Olav forlag.

Inventus. (2010). *Banker på Pavens port*. Hentet fra: <http://bankerpapavensport.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).

James, W. (1902). *Varieties of religious experience*. Longman, Green & Co. https://csrs.nd.edu/assets/59930/williams_1902.pdf (lesedato: 25.04.2019).

Kok, N. (2016). *Religious Conversion Compared*. (Mastergradsavhandling). Leiden University. Hentet fra: <https://openaccess.leidenuniv.nl/bitstream/handle/1887/42140/Religious%20Conversion%20Compared.pdf?sequence=1> (lesedato: 25.04.2019).

Lindseth, A. og Norberg, A. (2004). *A phenomenological hermeneutical method for researching lived experience*. Scandinavian journal of Caring Science, 18, 145-153. Hentet fra: <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/epdf/10.1111/j.1471-6712.2004.00258.x> (lesedato: 25.04.2019).

Matlary, J.H. (2002). *Tyngdepunktet: om hvorfor jeg ble katolikk*. Genesis.

Melck, T. (2015). *Katolsk i hodet*. Hentet fra: <http://katolskihodet.blogspot.com/> (lesedato: 25.04.2019).

Oftestad, B. T. (2016). *Konversjon i modernitetens skygge - Knud Krogh-Tonnings vei til katolisismen*. Teologisk tidsskrift 5(1), 4-17. Hentet fra: <https://proxy.via.mf.no:2090/tt/2016/01> (lesedato: 25.04.2019).

Også vi er kirken. (2018). *Også vi er kirken*. Hentet fra <http://ogsavierkirken.no/> (lesedato: 25.04.2019).

Også vi er kirken. (2010). *Programdokument*. Hentet fra <http://ogsavierkirken.no/programdokument/> (lesedato: 25.04.2019).

Pollestad, K. A. (1990). *Veien til Rom: hvordan jeg ble katolikk*. Oslo: Cappelen.

Rambo, R. L. (1993). *Understanding religious conversion*. New Haven, CT, US: Yale University Press

Rønningen, N.M. (2017). *Fortellinger om konversjon til katolisismen - en studie av nordmenn som har konvertert til katolisismen*. (Mastergradsavhandling). Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/bitstream/handle/10852/58691/Masteroppgave-Netta-Rnningen.pdf?sequence=1> (lesedato: 25.04.2019).

Saenger, S. R. (2016) *Også vi er Kirken, En studie av en norsk, katolsk reformbevegelse*. (Mastergradsavhandling). Universitetet i Oslo. Hentet fra <https://www.duo.uio.no/handle/10852/52063> (lesedato: 25.04.2019).

Skimmeland, V. (2012). *Katolikkene vil nå ut til etnisk norske*. Hentet fra http://www.dagen.no/Kristenliv/Katolikkene_vil_n%C3%A5_ut_til_etnisk_norske-55543 (lesedato: 25.04.2019).

SSB - Statistisk sentralbyrå. (2018a). *Den norske kirke*. Hentet fra https://www.ssb.no/kultur-og-fritid/statistikker/kirke_kostraaar (lesedato: 25.04.2019).

SSB - Statistisk sentralbyrå. (2018b). *Trus- og livssynssamfunn utanfor Den norske kyrkja*. Hentet fra https://www.ssb.no/a/kortnavn/hist_tab/6-1.html (lesedato: 25.04.2019).

Sta. Katarinahjemmet. (2019). *Volontør*. Hentet fra <http://katarinahjemmet.katolsk.no/index.php/student-og-voluntorarbeid/volontor/> (lesedato: 25.04.2019).

Swatos, W. H. (Red.). (1998) *Encyclopedia of religion and society*. Walnut Creek, Calif: AltaMira Press.

UDIR - Utdanningsdirektoratet. (2015). *Generell del av læreplanen*. Hentet fra <https://www.udir.no/laring-og-trivsel/lareplanverket/generell-del-av-lareplanen/> (lesedato: 25.04.2019).

Werner, Y. M. (2005). *Nordisk katolicism: katolsk mission och konversion i Danmark i ett nordiskt perspektiv*. Makadam förlag. Hentet fra <http://portal.research.lu.se/ws/files/4799893/3163171.pdf> (lesedato: 25.04.2019).

Wicklund-Hansen, G. (2007, 27. februar). Katekumenatet - Hva er det? Hentet fra <http://www.katolsk.no/tro/tema/diverse/artikler/katekumenatet> (lesedato: 25.04.2019).

Vedlegg 1: Informasjonsskriv og samtykkeskjema

Vil du delta i forskningsprosjektet ”Tro og tvil hos norske konvertitter”?

Mitt navn er XXXX, jeg er utdannet lærer og jobber på XXXX. Ved siden av jobb arbeider jeg med en masteroppgave om katolske konvertitter. Selv er jeg medlem av Den norske kirke, men har glede av å delta på katolske messer, ritualer, arrangementer og tilstelninger, både i forbindelse med jobb og privat.

I forbindelse med masteroppgaven trenger jeg informanter, og dette er et spørsmål til deg om å delta i dette forskningsprosjektet. Jeg ønsker å intervju fire norske katolske konvertitter for å belyse forskjellige sider ved konversjonsprosessen. I dette skrivet finner du informasjon om målene for prosjektet og hva deltakelse vil innebære for deg.

Formål

Forskningsprosjektet er en del av “Erfaringsbasert master i KRLE” ved Det teologiske menighetsfakultet. Masteroppgaven er på 30 studiepoeng, dvs. 18.000-24.000 ord, og planen er å bli ferdig i løpet av våren 2019.

Mens medlemstallet i Den norske kirke de siste årene har vært synkende, har Den katolske kirke i Norge hatt en voldsom vekst. Dette skyldes først og fremst innvandring fra land med en høy andel katolikker, men det er også hvert år en del nordmenn som konverterer. Jeg har fått tilgang til oversikt over antall medlemmer i Oslo katolske bispedømme, og vil gjennomgå denne utviklingen nærmere i oppgaven.

Det jeg først og fremst ønsker å fokusere på i oppgaven er årsaker, motivasjon, betenkeligheter, utvikling, følelser og reaksjoner i forbindelse med konversjonsprosessen. Noe av det som kommer fram i intervjuene vil bli belyst og forsøkt forklart med nyere teorier om konvertering. Jeg vil også ta for meg tidligere tekster om norske konvertitter, og se på eventuelle likheter og forskjeller som kommer fram i intervjuene med mine informanter. Formålet er ikke å lage en oversikt over forskjellige aspekter ved konversjon til Den katolske kirke - det ville kreve et vesentlig større antall informanter. Prosjektet vil derimot gi mulighet til forståelse og innblikk i informantenes unike og personlige erfaringer med konversjon, og vil dermed bidra med kvalitative beskrivelser av dette fenomenet.

Opplysningene som kommer fram under intervjuet vil anonymiseres og ikke brukes til andre formål enn denne masteravhandlingen.

Hvem er ansvarlig for forskningsprosjektet?

Det er Det teologiske menighetsfakultet, ved min veileder førsteamanuensis Kristin Norseth, som er ansvarlig for prosjektet.

Hvorfor får du spørsmål om å delta?

Jeg ønsker å intervju to norske menn og to norske kvinner som har konvertert til Den katolske kirke den senere tid (etter år 2000). Via bekjente (*Navn*) har jeg fått din kontaktinformasjon og blitt tipset om at du kanskje vil være interessert i å delta på dette.

Hva innebærer det for deg å delta?

Hvis du velger å delta i prosjektet, innebærer det at vi møtes til et intervju på inntil to timers varighet. Vi blir enige om et sted som er praktisk for oss begge. Det vil være et såkalt semistrukturert intervju, der jeg har forberedt en del spørsmål, men som også vil minne om en fleksibel samtale om din konversjon til Den katolske kirke.

Jeg vil gjøre lydopptak av intervjuet, som jeg senere vil transkribere og anonymisere. Lydopptaket og det transkriberte intervjuet slettes etter at prosjektet er ferdig.

Det er frivillig å delta

Det er frivillig å delta i prosjektet. Hvis du velger å delta, kan du når som helst trekke samtykket tilbake uten å oppgi noen grunn. All informasjon fra deg vil da bli slettet og ikke brukt i oppgaven. Det vil ikke ha noen negative konsekvenser for deg hvis du ikke vil delta eller senere velger å trekke deg.

Ditt personvern – hvordan vi oppbevarer og bruker dine opplysninger

Vi vil bare bruke opplysningene om deg til formålene vi har fortalt om i dette skrivet. Vi behandler opplysningene konfidensielt og i samsvar med personvernregelverket. Det er kun Kristin Norseth (min veileder ved MF) og jeg som vil ha tilgang til opplysningene. Både lydopptaket og den transkriberte teksten vil oppbevares på min passordbeskyttede PC. Informasjon om navn, alder og bosted blir oppbevart adskilt fra lydopptaket og det transkriberte intervjuet. Sitater fra intervjuet vil kunne brukes i oppgaven, men være anonymisert.

Hva skjer med opplysningene dine når vi avslutter forskningsprosjektet?

Prosjektet skal etter planen avsluttes mai 2019. Som nevnt slettes både lydopptak og det transkriberte intervjuet etter at prosjektet er avsluttet.

Dine rettigheter

Så lenge du kan identifiseres i datamaterialet, har du rett til:

- innsyn i hvilke personopplysninger som er registrert om deg,
- å få rettet personopplysninger om deg,
- få slettet personopplysninger om deg,
- få utlevert en kopi av dine personopplysninger (dataportabilitet), og
- å sende klage til personvernombudet eller Datatilsynet om behandlingen av dine personopplysninger.

Hva gir oss rett til å behandle personopplysninger om deg?

Vi behandler opplysninger om deg basert på ditt samtykke.

På oppdrag fra Det teologiske menighetsfakultet har NSD – Norsk senter for forskningsdata AS vurdert at behandlingen av personopplysninger i dette prosjektet er i samsvar med personvernregelverket.

Hvor kan jeg finne ut mer?

Hvis du har spørsmål til studien, eller ønsker å benytte deg av dine rettigheter, ta kontakt med:

- XXXX
- Det teologiske menighetsfakultet ved førsteamanuensis Kristin Norseth, på epost (Kristin.Norseth@mf.no) eller telefon 22590532.
- Personvern ved Det teologiske menighetsfakultet: personvern@mf.no
- NSD – Norsk senter for forskningsdata AS, på epost (personvernombudet@nsd.no) eller telefon: 55 58 21 17.

Med vennlig hilsen

Prosjektansvarlig

Student

førsteamanuensis Kristin Norseth (veileder)

XXXX

Samtykkeerklæring

Jeg har mottatt og forstått informasjon om prosjektet “Tro og tvil hos norske konvertitter”, og har fått anledning til å stille spørsmål. Jeg samtykker til:

- å delta i intervju

Jeg samtykker til at mine opplysninger behandles frem til prosjektet er avsluttet, ca. mai 2019.

(Signert av prosjektdeltaker, dato)

Vedlegg 2: Intervjuguide

Fortell om tiden før konversjonen:

Hvilket kirkesamfunn tilhørte du før du konverterte til Den romersk katolske kirke?

Hvor mye deltok du i kirkens gudstjenesteliv og andre arrangementer i regi av menigheten og evt. annet religiøst organisasjonsarbeid før konversjonen?

Hvorfor forlot du den kirken (e.l.) du opprinnelig tilhørte, og hvordan opplevde du dette bruddet?

Fortell om konversjonsprosessen:

Hvordan ble du interessert i Den katolske kirke?

Hvorfor bestemte du deg for å konvertere?

Hvordan opplevde du konvertittkurset?

Hadde du innvendinger mot å konvertere, i så fall hvilke?

Hvordan husker du selve konversjonsritualet?

Hvilke reaksjoner fikk du fra venner og familie i forbindelse med at du konverterte?

Fortell om tiden etter konversjonen:

Hvordan har du opplevd situasjonen som ny i Kirken?

Hvordan har konversjonen påvirket din tro, evt. dine standpunkt - i så fall på hvilke områder?

Hva opplever du som positivt/godt og evt. vanskelig ved å tilhøre Den romersk katolske kirke?

Hva gir Den katolske kirke deg som du ikke hadde fra før?

Vedlegg 3: Godkjenning NSD

NSD Personvern

06.09.2018 15:56

Det innsendte meldeskjemaet med referansekode 684734 er nå vurdert av NSD. Følgende vurdering er gitt: Det er vår vurdering at den innmeldte behandlingen av personopplysninger i prosjektet vil være i samsvar med personvernlovgivningen, så fremt behandlingen gjennomføres i tråd med opplysninger gitt i meldeskjemaet med vedlegg. Behandlingen kan starte. MELD ENDRINGER Dersom behandlingen av personopplysninger endrer seg, kan det være nødvendig å melde dette til NSD ved å oppdatere meldeskjemaet. På våre nettsider informerer vi om hvilke endringer som må meldes. Vent på svar før endringer gjennomføres. TYPE OPPLYSNINGER OG VARIGHET Prosjektet vil behandle særlige kategorier av personopplysninger frem til 28.06.19. LOVLIG GRUNNLAG Prosjektet vil innhente samtykke fra de registrerte til behandlingen av personopplysninger. Vår vurdering er at prosjektet legger opp til et samtykke i samsvar med kravene i art. 4 nr. 11 og art. 7, ved at det er en frivillig, spesifikk, informert og utvetydig bekreftelse, som kan dokumenteres, og som den registrerte kan trekke tilbake. Lovlig grunnlag for behandlingen vil dermed være de registrertes uttrykkelige samtykke, jf. personopplysningsloven § 10, jf. § 9 (2), jf. personvernforordningen art. 6 nr. 1 a), jf. art. 9 nr. 2 bokstav a. PERSONVERNPRINSIPPER NSD finner at den planlagte behandlingen av personopplysninger vil følge prinsippene i personvernforordningen om: - lovlighet, rettferdighet og åpenhet (art. 5.1 a), ved at de registrerte får tilfredsstillende informasjon om og samtykker til behandlingen. - formålsbegrensning (art. 5.1 b), ved at personopplysninger samles inn for spesifikke, uttrykkelig angitte og berettigede formål, og ikke behandles til nye, uforenelige formål. - dataminimering (art. 5.1 c), ved at det kun behandles opplysninger som er adekvate, relevante og nødvendige for formålet med prosjektet. - lagringsbegrensning (art. 5.1 e), ved at personopplysningene ikke lagres lengre enn nødvendig for å oppfylle formålet. DE REGISTRERTES RETTIGHETER De registrerte vil ha følgende rettigheter i prosjektet: åpenhet (art. 12), rett til informasjon (art. 13), rett til innsyn, (art. 15) rett til retting (art. 16), rett til sletting (art. 17), rett til begrensning (art. 18), rett til underretning (art. 19), rett til dataportabilitet (art. 20). Rettighetene etter art. 15-20 gjelder så lenge den registrerte er mulig å identifisere i datamaterialet. NSD vurderer at informasjonen om behandlingen som de registrerte vil motta oppfyller lovens krav til form og innhold, jf. art. 12.1 og art. 13. Vi minner om at hvis en registrert tar kontakt om sine rettigheter, har behandlingsansvarlig institusjon plikt til å svare innen en måned. FØLG DIN INSTITUSJON SINE RETNINGSLINJER NSD legger til grunn at behandlingen oppfyller kravene i personvernforordningen om riktighet (art. 5.1 d), integritet og konfidensialitet (art. 5.1. f) og sikkerhet (art. 32). For å forsikre dere om at kravene oppfylles, må dere følge interne retningslinjer og/eller rådføre dere med behandlingsansvarlig institusjon. OPPFØLGING AV PROSJEKTET NSD vil følge opp behandlingen av personopplysninger ved planlagt avslutning for å avklare om behandlingen er avsluttet i tråd med den behandlingen som er dokumentert. Lykke til med prosjektet. Kontaktperson ved NSD: Kjersti Haugstvedt Tlf. personverntjenester: 55 58 21 17 (tast 1)